

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Резонанс

Передрук матеріалів дозволяється лише
після погодження з СІАЗ: siaz@pochta.ru

№ 46

25 червня 2013 р.

РЕЗОНАНС

Бюлетень матеріалів оперативної інформації електронних видань
Додаток до журналу “Україна: події, факти, коментарі”

№ 46 2013

Для керівників та їхніх референтів

Засновники:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення
органів державної влади (СІАЗ)

Головний редактор

В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заступник гендиректора НБУВ

Редакційна колегія:

Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна

Заснований у 2003 році
Виходить двічі на тиждень

Адреса редакції:

НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz@pochta.ru
www.nbu.gov.ua/siaz.html

Передрук — тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2013

ЗМІСТ

У центрі уваги	3
-----------------------------	----------

Аналітичний ракурс

Якименко Ю.

Народная законодательная инициатива в ежегодном Послании Президента Верховной Раде	5
---	----------

Гранчак Т.

Аспекти референдуму в проекті Концепції внесення змін до Конституції України	12
---	-----------

Законодавча влада	26
--------------------------------	-----------

Виконавча влада	33
------------------------------	-----------

Політика	45
-----------------------	-----------

Економіка	55
------------------------	-----------

Економіка України в контексті світових кризових тенденцій.....	62
---	-----------

У ЦЕНТРИ УВАГИ

Конституційна Асамблея схвалила за основу для подальшого доопрацювання Концепцію змін до Конституції України

21 червня відбулося IV пленарне засідання Конституційної Асамблеї (КА), на якому було розглянуто відповідні пропозиції комісії Конституційної асамблеї щодо проекту Концепції внесення змін до Конституції України.

КА прийняла за основу проект Концепції для подальшого доопрацювання з урахуванням насамперед зауважень, рекомендацій, застережень, висловлених на засіданні Конституційної Асамблеї, а також виходячи з того, що до середини вересня цього року всі члени КА уважно й ретельно опрацюють основні положення проекту і внесуть пропозиції з метою підготовки Концепції до схвалення, орієнтовно до кінця жовтня цього року.

Як зазначила радник Президента України, керівник Головного управління з питань конституційно-правової модернізації Адміністрації Президента України М. Ставнійчук, «процес підготовки проекту Концепції супроводжувався дискусіями в експертному, передовсім правовому середовищі, інколи достатньо гострими та відвертими».

«Проте, на наш погляд, представлений сьогодні проект Концепції є певним компромісом між різними правовими підходами та позиціями, в ньому є намагання мінімізувати політичні впливи та ризики. Проект передовсім базується на досвіді реалізації положень чинної Конституції України, розвиває і конкретизує їх. Є намагання використати та впроваджувати кращі сучасні досягнення європейського конституційного доробку. Концепція після її доопрацювання має стати методологічною основою для подальшої роботи по підготовці проекту (або проектів) змін до Конституції України», – наголосила радник Президента.

«Концепція змін до Конституції України передбачає насамперед встановлення конституційно-правових засад реформи

судоустрою та здійснення правосуддя, реформи прокуратури, реформи місцевого самоврядування, а головне – вдосконалення механізму інституювання прав і свобод людини, гарантування їх реалізації», – зазначила М. Ставнійчук.

Радник Президента України вказала, що одним із ключових є питання прав і свобод. У цьому контексті у Конституційній Асамблеї є спроба вирішити проблему абстрактності конституційних формулювань, замінити політико-декларативний характер викладу ряду статей чинної Конституції України максимально можливим реальним нормативно-правовим наповненням.

Як зазначила М. Ставнійчук, «при підготовці змін до Основного закону держави Конституційна Асамблея виходила з того, що Конституція України має стати актом, що закріплює засади інноваційної моделі суспільного та державного розвитку. У цьому сенсі мова йде про сучасні підходи до визначення нового покоління прав, таких як право на сталий розвиток, прав людини нинішнього та прийдешніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для їхнього здоров'я та добробуту».

Чи не найскладнішим питанням, як наголосила секретар Конституційної асамблеї, є питання організації державної влади. Вона зазначила, що сьогодні Конституційна Асамблея розглянула декілька альтернативних пропозицій, які є прийнятними з точки зору власного національного досвіду, європейського конституціоналізму. Як зазначила М. Ставнійчук, це може бути і змішана парламентсько-президентська, і президентсько-парламентська або суто парламентська форма державного правління. Питання форми правління – це завжди питання політичного компромісу, домовленостей. Конституційною Асамблеєю запропоновано в питанні влади на центральному рівні розширити систему парламентаризму, збалансувати систему стримувань і противаг. На місцевому рівні йдеться про децентралізацію, готуються пропозиції щодо конституційних засад реформування місцевого самоврядування.

Підготовлений проект Концепції сформовано сьогодні на основі колективних пропозицій, зокрема комісій Консти-

туційної асамблеї. Попереду велика робота з узагальнення пропозицій щодо оптимізації, гармонізації тексту проекту Концепції як основи для майбутніх змін до Конституції (*Конституційна Асамблея (<http://cau.in.ua/ua/news/id/konstituci-jna-asambleja-shvalila-za-osnovu-dlja-podalshogo-doopracju-vannja-koncepciju-zmin-do-konstituciji-ukrajini-marina-stavnij-chuk-760/>). – 2013. – 21.06*).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Ю. Якименко, мл. науч. сотр. СІАЗ НБУВ

Народная законодательная инициатива в ежегодном Послании Президента Верховной Раде

Одним из наиболее резонансных аспектов Послания Президента парламенту в этом году стали его предложения, касающиеся возможности предоставления гражданам права изменения законодательства через референдумы и внедрения в Украине «института конституционной жалобы». В подготовке соответствующего раздела Послания приняли участие представители Администрации Президента, в том числе советник Президента А. Портнов.

Главное в нововведениях, которые, помимо прочего, требуют обновления Конституции, заключается, во-первых, во внедрении возможности народной законодательной инициативы, требующей для регистрации законопроекта в парламенте обращения 80 тыс. избирателей, и, во-вторых, в закреплении права народа отменять на референдуме принятые законы («народное вето»).

Инициатива изменения нынешнего закона о референдуме и введение новых форм народовластия расценивается авторами документа как важный шаг на пути демократического реформирования политической системы Украины, заинтересованность в котором декларирует правительство.

Как заявляет глава государства, необходимость принятия таких решений продиктована стремлением власти к повышению действенности форм непосредственной демократии и более полной реализации конституционного права граждан на участие в управлении государственными делами.

Положения, касающиеся развития «народной законодательной инициативы», «народного вето» и других механизмов реализации принципа народовластия, встречаются и в программах парламентских партий и отдельных депутатов, на чем они акцентировали внимание в ходе избирательной кампании, поэтому авторы Послания указывают на общность позиции Президента и Верховной Рады в вопросах развития форм прямой демократии. Акцент делается также на необходимости учета опыта реализации положений Основного закона в Украине и тенденций современного европейского конституционализма.

Авторы напоминают, что возможность проведения законодательных референдумов по народной инициативе предусмотрена в Италии, Мальте, Латвии, Литве, Польше, Словении, Венгрии. Однако в отдельных странах такая законодательная инициатива, кроме ограничений законодательством о референдумах, ограничивается, как в Польше и Венгрии, правом парламента решать вопрос о целесообразности проведения референдума, либо, как в Италии и на Мальте, правом парламента одобрить законопроект до вынесения его на общегосударственный референдум.

Внедрение и усовершенствование механизмов утверждения законов и внесения в них изменений на всеукраинском референдуме было названо одним из главных направлений конституционного реформирования и в прошлогоднем президентском Послании. В документе, обнародованном в июле 2012 г., предлагалось введение «права граждан на всеукраинском референдуме определять и изменять конституционный строй, принимать законы и вносить в них изменения». Механизмы реализации этого права были утверждены Законом Украины «О всеукраинском референдуме», принятом в ноябре 2012 г. Закон был поддержан фракцией Партии регионов и сотрудничающими с ней депутатами. Однако принятый без широкого

обсуждения документ стал объектом критики со стороны представителей оппозиции, международного сообщества и многих экспертов.

Так, по мнению председателя правления Фонда «Демократические инициативы» И. Бекешкиной, «закон о референдуме выписан таким образом, что референдум может проводить, контролировать и считать результаты только власть».

Председатель правления Донецкого института социальных исследований и политического анализа В. Кипень высказал мнение, что принятый Закон «является инструментом для быстрого изменения системы политической власти в Украине в интересах правящей сейчас группы. Закон дает, за достаточно короткий срок с использованием его норм, огромные возможности для использования административного ресурса, обеспечить квазидемократичное волеизъявление для того, чтобы утвердить решения в интересах правящей группы. Это вариант, который позволяет обойти не подконтрольный Президенту парламент и использовать нормы закона для консервации теперешней власти. Мы можем предварительно прогнозировать, что одним из вероятных вопросов, вынесенных на подобного рода квазиреферендум, будет изменение Конституции Украины, который даст Президенту фактически сконцентрировать всю полноту власти в своих руках».

Под сомнение были поставлены также соблюдение процедуры принятия документа и конституционность ряда его ключевых норм, поэтому Закон стал предметом рассмотрения в Конституционном Суде. Позже оппозиционные фракции в Верховной Раде «Батьківщина», УДАР, «Свобода» высказались за отмену закона о референдуме, заявив, что Партия регионов намерена инициировать всеукраинский референдум с вынесением на него вопросов о создании в стране двухпалатного парламента и проведении выборов Президента в один тур.

Сегодня этот закон критикует уже сам Президент, указывая, что его принятие плохо отразилось и на возможности проведения местных референдумов. «После принятия Закона Украины “О всеукраинском референдуме” в ноябре 2012 г. имеем серьезные теоретические и практические проблемы,

связанные с сужением содержания и объема конституционно-го права граждан Украины на участие в местном референдуме», – заявляет В. Янукович, подчеркивая, что «после утраты силы Законом Украины “О всеукраинском и местных референдумах” 1991 г. пусть и устаревший, несовершенный, однако существующий правовой механизм местных референдумов утрачен». Поэтому, по его мнению, скорейшее принятие парламентом законопроекта о местном референдуме во втором чтении сегодня очень актуально.

Авторы президентского Послания предлагают при разработке проекта нового закона о референдуме предусмотреть сохранение и расширение нормы о возможности утверждения законов на референдуме. В ходе дальнейшей работы по обновлению Основного закона, по их мнению, должны быть уточнены разделы Конституции, касающиеся выборов, референдума, деятельности Верховной Рады. В частности, предлагается предусмотреть, что народная законодательная инициатива должна реализовываться путем внесения на рассмотрение ВР или всеукраинского референдума поσταейно разработанного законопроекта. При этом количество избирателей, поддерживающих внесение законопроекта на рассмотрение парламента, не может быть меньше 80 тыс., что сопоставимо с количеством избирателей, достаточным для избрания народного депутата в одномандатном избирательном округе. Предполагается также, что в случае оглашения всеукраинского референдума о принятии законопроекта по народной инициативе такой законопроект может быть рассмотрен парламентом и в случае его одобрения референдум не проводится. При этом закон, принятый на референдуме, вступает в действие по общим правилам – не ранее дня его опубликования. Законы, поддержанные на всеукраинском референдуме, могут быть изменены по обычной парламентской процедуре не ранее чем через пять лет либо конституционным большинством (300 депутатов) Верховной Рады следующего созыва.

Внедрение еще одной разновидности народной законодательной инициативы – «народного вето» – предусматривает

возможность отмены на всеукраинском референдуме законов, принятых парламентом. Если же Верховная Рада самостоятельно отменит спорный закон, референдум не проводится.

Ссылаясь на опыт западных стран, в частности Италии и Швейцарии, где право «народного вето» закреплено конституциями, авторы указывают на ограничения относительно порядка инициирования референдумов, отменяющих действующие законы, и проводят разграничение способов осуществления этого права в разных странах. Так, в некоторых странах допускается принятие или отмена законов путем референдума по народной инициативе, в других же – народная законодательная инициатива реализуется через парламент.

Еще одним важным предложением, содержащимся в президентском Послании, является внедрение в Украине так называемого «института конституционной жалобы», главной целью которого должна стать возможность защиты гражданами нарушаемых государством прав. Как отмечают авторы документа, различные модели такого института существуют во многих европейских странах: Австрии, Германии, Бельгии, Испании, Швейцарии, Венгрии, Чехии, Словакии, Хорватии, Латвии и России.

Сложность этого вопроса заключается, в частности, в том, что, несмотря на гарантированное государством возмещение ущерба гражданам, пострадавшим от неконституционных действий (норма об этом содержится в Конституции), ни Основной закон, ни Закон Украины «О Конституционном Суде Украины» не предусматривают их права на непосредственное обращение в КСУ по поводу нарушения их конституционных прав. Сегодня механизм их защиты носит опосредованный характер, предусматривая обращение граждан в КСУ только для трактовки Конституции и законов Украины. Обращаться же в КСУ по поводу защиты их прав могут только Президент, Кабинет Министров, не менее 45 депутатов, уполномоченный ВР по правам человека, Верховный Суд и другие органы государственной власти и местного самоуправления. Поэтому, отмечают авторы Послания, судебная защита конституционных прав граждан и их возможность через КС контролировать

деятельность органов государственной власти остаются ограниченными.

Создание «института конституционной жалобы» потребует внесения изменений в Основной закон, а также в Закон Украины «О Конституционном Суде», Регламент КС и Кодекс административного судопроизводства для разграничения сфер компетенции между КС и административными судами.

Предметом конституционных жалоб, как считают эксперты, станут вопросы соответствия Конституции законов и постановлений парламента, нормативных актов Президента и Кабинета Министров – ведь эти вопросы находятся вне сферы полномочий национальной системы судов общей юрисдикции.

Комментируя инициативы Президента, касающиеся возможности изменения законодательства посредством референдумов, политики и эксперты также указывают на возможную заинтересованность власти в проведении до конца 2013 г. референдума о создании двухпалатного парламента и внесении изменений в Конституцию. Так, председатель фракции Коммунистической партии П. Симоненко прогнозирует проведение такого референдума в ноябре. Председатель фракции «Всеукраинское объединение “Свобода”» в ВР О. Тягныбок заявил о том, что Администрация Президента направила распоряжение местным органам власти начать подготовку к референдуму о двухпалатном парламенте. В то же время, как считает политолог В. Фесенко, «все эти идеи, с одной стороны, веяние европейской моды на прямое народовластие, а с другой – дань настроениям общества, которое никогда не доверяет парламенту».

По мнению профессора политологии Ратгерского университета А. Мотыля, проведение референдума может иметь обратные желаемым представителям партии власти результаты. «Любой референдум, заваренный “регионалами” для того, чтобы продлить свое правление, может стать палкой о двух концах. Правда в том, что люди действительно могут оказаться настолько покорными, как рассчитывают “регионалы”. Но могут и не оказаться, – говорит эксперт. – В конце концов, все будут знать, что референдум станет трюком В. Януковича и

его друзей, чтобы закрепиться при власти на неопределенный срок. И, как все знают, В. Янукович чрезвычайно не популярен, а база “регионалов” в Донбассе постепенно слабеет. Более того, экономика в беспорядке и будет оставаться в нем в ближайшие месяцы. Поэтому сейчас вообще неочевидно, что люди предпочтут “самовольное закабаление. “Регионалы” могут сфальсифицировать результаты, но негодование может быть даже еще большим». Приемлемым результатом для Партии регионов он называет поддержку их инициатив большинством, например, 60 против 40 %. Но если бы популярность Президента сегодня была бы настолько высокой, то никакой необходимости в референдуме не было бы.

Напомним, лидер фракции Партии регионов А. Ефремов еще в мае исключил, что В. Янукович попытается через референдум провести выборы Президента в парламенте и продление своего правления. Но также политик отметил, что возможность изменения законодательства через референдум существует. «Я на вопрос журналистов, есть ли возможность провести какие-то законодательные акты, минуя Верховную Раду, ответил: есть. Мы приняли в прошлом созыве механизм, когда воля народа через референдум сразу оформляет в законодательные вещи», – заявил он.

В то же время многие эксперты высказывают мнение, что украинское общество пока не готово к инновациям, о которых говорит Президент в своем Послании, а европейский опыт подобного рода считают ограниченным. Так, директор политико-правовых программ Центра им. А. Разумкова Ю. Якименко заявляет, что возможность гражданам принимать законы на референдуме уже предполагается законом о референдуме. «Но по этому вопросу, действительно, есть много нюансов. Президент ссылается в своем Послании на соответствующий международный опыт. Но следует отметить, что этот опыт в Европе ограниченный», – говорит он. Эксперт считает эту идею преждевременной для Украины и подчеркивает, что подобные шаги предполагают высокий уровень политической культуры населения и знания правовой базы. «Да и с практической стороны, каким может быть качество принятых

подобным образом законов. Я считаю, что если мы уже имеем компетентный в этом плане орган – парламент, то пусть он своим делом и занимается», – заявляет Ю. Якименко.

В целом в экспертной среде преобладает мнение, что реализация предложенных Президентом инноваций, вероятно, будет носить избирательный характер. То, какие именно предложения будут учтены, во многом будет зависеть от политической целесообразности и особенностей хода политического процесса.

Гранчак Т., зав. відділу СІАЗ НБУВ

Аспекти референдуму в проекті Концепції внесення змін до Конституції України

21 червня відбулося IV пленарне засідання Конституційної асамблеї, на якому було розглянуто відповідні пропозиції комісій Конституційної асамблеї щодо проекту Концепції внесення змін до Конституції України.

Серед іншого, за інформацією ЗМІ, є питання, пов'язані з безпосереднім народним волевиявленням шляхом проведення всеукраїнського референдуму. Зокрема, як інформує «УРА-Інформ», новий проект Конституції, який розглядався Конституційною асамблеєю, передбачає виключити роль Верховної Ради з процесу прийняття рішень, прийнятих на всеукраїнському референдумі. Таким чином, рішення, прийняте на референдумі, може стати обов'язковим і таким, яке не потребує затвердження іншим органом влади. Документ також пропонує ввести мораторій на перегляд рішень, прийнятих на всеукраїнському референдумі, що усуває можливість скасування або зміни прийнятих на референдумі рішень шляхом проведення іншого референдуму.

У документі також пропонується зробити обов'язковим для затвердження на референдумі питання зміни території або входження України до міждержавного об'єднання з делегу-

ванням суверенних прав, а також передбачити можливість проведення референдуму з питань скасування закону, прийнятого Верховною Радою. Разом з тим, згідно з документом, необхідно визначити перелік сфер регулювання законом, щодо яких не допускається проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою.

Нагадаємо, раніше, 18 травня, під час «Антифашистського маршу» в Києві заступник глави Партії регіонів С. Тігіпко заявив, що Україна зробить вибір щодо вступу до Європейського Союзу або Митного союзу (МС) згідно з волею більшості населення країни. Політик повідомив, що Угода про асоціацію між Україною та ЄС, підписання якої заплановано на осінь цього року, не вирішує остаточно геополітичного вибору між ЄС і РФ. «Підписання Угоди не означає вступу до ЄС і відходу від Митного союзу і Росії, ні в якому разі, – наголосив С. Тігіпко. – Прийде час, і ми поговоримо про це, проведемо референдум і зробимо свій вибір».

Ще раніше на прес-конференції лідерів комуністичних партій Росії, України й Білорусі, що відбувалася наприкінці квітня в рамках відзначення 20-річчя створення Союзу комуністичних партій КНРС, лідер КПУ П. Симоненко заявив про намір Комуністичної партії України ініціювати референдум щодо вступу України в Митний союз. А вже 19 червня, після зустрічі Президента з лідерами парламентських фракцій, П. Симоненко назвав дату, коли комуністи планують почати процедуру референдуму щодо вступу України до Митного союзу – 8 вересня цього року.

За словами лідера КПУ, він поставив це питання на зустрічі з Президентом і В. Янукович зазначив, що це політична проблема і, відповідно до закону, організувати збір підписів і провести референдум можна.

П. Симоненко заявив, що буде проведено збори ініціативної групи, на яких планується ухвалити рішення про початок збору підписів за проведення референдуму. «8 вересня такий захід буде проводитися, і ми почнемо, по суті справи, відповідно до закону, процедуру збору підписів з проведення референдуму», – сказав він.

Водночас соціологи попереджають про можливі ризики проведення такого референдуму для України. Зокрема, засновник групи компаній Research and Branding Group Є. Копатько, відповідаючи на питання журналістів, висловив думку, що референдум щодо Митного союзу розколе Україну. «Якщо різниця навіть буде у 5 %, навіть у 10 % – це проблема для країни. Навіть 40 на 60. Це значні показники. Розумієте, це не мирна Європа. Це привід для політичного розколу, для мобілізації за ознакою територіальною, за ознакою, що одні більш правовірні, тому що хочуть в цивілізовану Європу, а інші – більш дикі, які хочуть у Митний союз. Це неправильно: ні той, ні інший аргумент», – сказав він.

При цьому Є. Копатько припустив, що результати референдуму все ж могли б бути на користь вступу до Митного союзу, проте цього недостатньо для консолідації суспільства.

Ще раніше на небезпеці проведення референдуму щодо Митного союзу, посилаючись на результати опитування, наголошувала соціолог, директор Фонду «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва І. Бекешкіна. «У якому б варіанті не проходив референдум – за ЄС чи за МС або якщо проводити один із них, то це, по-перше, буде маніпуляція, бо інший теж буде виграний, а по-друге, це розколює Україну на дві частини», – сказала І. Бекешкіна.

На підтвердження своїх слів вона навела дані дослідження, яке проводилося Фондом «Демініціативи» й КМІСом з 5 по 13 березня 2013 р. За його результатами, якби найближчої неділі відбувся референдум щодо вступу України до Митного союзу, то більшість населення серед тих, хто вже визначився, проголосувала б «за» – 57,5 %, а «проти» – 42,5 %. Однак коли потім соціологи поставили аналогічне питання, але щодо вступу України до ЄС, то 59 % проголосували б «за» і 41 % – «проти». Якби ж питання стояло альтернативно, то 52 % людей проголосували б за вступ до ЄС, а 48 % – за МС. «Тобто цілком очевидно, що Україна ділиться у цьому питанні на дві частини», – зауважила І. Бекешкіна.

За її словами, крім того, що результати такого опитування ділять Україну на дві частини: Захід – Центр і Південь – Схід,

– вони ще й розділяють покоління. «В альтернативній постановці питання люди у віці 18–40 років голосують за Європейський Союз, а після 60 – істотно підтримується Митний союз. Тобто якщо ми зараз проголосуємо за Митний союз, то це буде вибором старшого покоління, а не молодого, яке має більшою мірою визначати майбутнє, але, на жаль, менш активно ходить на вибори та референдуми», – резюмувала соціолог.

Застереження соціологів потребують додаткової уваги з урахуванням процесів щодо виходу з Митного союзу, які розпочалися в Казахстані. Як відомо, Митний союз піддав критиці віце-прем'єр Казахстану К. Келімбетов. «До створення МС у нас була якась ціна на споживчі товари. Зараз вона стає вище. Чому? Тому що ми разом закрилися від Китаю. Населення резонно запитує: а навіщо нам МС, якщо ціни на товари зростають? А отут ми повинні показувати вигоди. Відповідати, що ми разом щось будуємо й створюємо, щось спільне робимо, – сказав він. – У європейців є проект Airbus, хоча Франція й Німеччина напевно могли б робити літаки поодиночі. А в нас є такі проекти? Поки кілька недобудованих автомобільних заводів. Має бути щось, що нас реально зближує».

Усередині Митного союзу найбільшу вигоду отримують Росія і Білорусь, – вважає віце-президент незалежної асоціації підприємців Казахстану Т. Назханов. До того ж продукція, яку ці країни продають у Казахстані, часто виготовлена із казахстанської сировини. За його даними, російські компанії скуповують у Казахстані молочну й рибну сировину, тому там вона є дешевшою, ніж у Росії. «Це – спадщина СРСР. У спільному народному господарстві союзу республіки Центральної Азії та інші околиці були постачальниками сировини до Росії, України та Білорусі, які були головними виробниками товарів», – зазначає Т. Назханов.

Створення Митного союзу було більше політичним рішенням, а не економічним, вважає віце-президент незалежної асоціації підприємців Казахстану. Цей союз є вигідним для тієї частини підприємців, бізнес яких пов'язаний із сировиною: нафтою, газом, металом, зерном. Для цього вузького кола й було ухвалено рішення про приєднання Казахстану до

Митного союзу, зазначає Т. Назханов. Малий і середній бізнес жодних доходів від цього членства не отримує, а великим компаніям, які через Росію отримують вихід на європейські ринки, він, звісно ж, є вигідним.

У свою чергу казахстанська опозиція виступила з ініціативою загальнонаціонального референдуму, на який будуть винесені питання про вихід республіки з Митного союзу та Єдиного економічного простору. Так, 16 березня в Алма-Аті відбулися збори ініціативної групи по референдуму. У засіданні, за інформацією організаторів, узяли участь 500 делегатів з усіх регіонів Республіки. Відповідно до законодавства, така кількість громадян, яка представляє усі регіони Республіки, має право ініціювати референдум.

Згідно з чинним законодавством, документи, прийняті на зборах, підлягають передачі до Центрвиборчкому, який за підсумками перевірки має видати ініціаторам референдуму підписні листи. Для проведення референдуму ініціаторам необхідно зібрати не менше 200 тис. підписів.

До зваженості в питанні щодо проведення референдуму стосовно вступу України до МС закликають і в Європі. Як відомо, комісар ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства Ш. Фюле неодноразово наголошував на позиції Європейського Союзу стосовно того, що Україна не може одночасно бути і членом Митного союзу, і учасником зони вільної торгівлі із ЄС.

Думку про те, що можливий всеукраїнський референдум щодо приєднання України до МС буде кроком назад для Києва, висловлював офіційний представник з питань зовнішньої політики правлячої в Німеччині Вільної демократичної партії, депутат бундестагу Р. Стіннер. «Це буде величезним кроком назад для України. І це – цілком очевидно», – сказав він, коментуючи можливу реакцію Берліна на такий розвиток подій в Україні.

Про несумісність одночасної інтеграції у двох напрямках заявляв і радник російського президента С. Глазьев. За його словами, надання Україні права мати статус спостерігача в Євразійському економічному союзі означає, що Україна праг-

не стати членом цього союзу, «тому що статус спостерігача надається лише державам, які хочуть увійти у наші інтеграційні об'єднання». Радник російського президента також вважає, що із підписанням Меморандуму про поглиблення взаємодії між Україною та Євразійською економічною комісією¹ можна сказати, що Україна відмовляється від європейського вектора інтеграції. «Для українського суспільства важливо розуміти, що неможливо одночасно підписувати угоду про асоціацію із Європейським Союзом і брати участь у Митному союзі», – підкреслив С. Глазьев.

Безпосередньо в Конституційні асамблеї з приводу закону про референдум раніше вже виникали суперечності². За словами члена Конституційної асамблеї, голови правління Центру політико-правових реформ І. Коліушка, ця проблема не вичерпана. «Нам обіцяли, що на засіданні будуть підняті питання про референдум, але коли надіслали повістку дня, там такого пункту не було. Тому нам довелося вносити це питання з голосу. Ми хочемо звернути увагу Президента і всього суспільства на те, що закон про референдум не відповідає Конституції та європейським стандартам. Ми хочемо вимагати від Президента і Верховної Ради або прийняти закон у новій редакції, або внести до нього зміни», – підкреслив він.

Голова Конституційної асамблеї, екс-президент України Л. Кравчук у свою чергу висловив переконання, що закон про референдум було прийнято з порушенням норм чинної Конституції України, зокрема її розд. XIII. «З цього питання є висновок Венеціанської комісії, і нею вже були зроблені

¹ Докладніше див.: Якименко Ю. Украина и Таможенный союз: ход и перспективы сотрудничества // Резонанс. – 2013. – № 40.

² Докладніше див.: Коліушко І. Конституційна Асамблея vs закон про референдум. Що далі?; Пальчук В. Український референдум: інститут народовладдя чи політична технологія?; Гранчак Т. Ініціатива громадських організацій щодо референдуму зі зміни політичної системи: факти і коментарі // Конституційна Асамблея: політико-правові аспекти діяльності. – 2013. – № 5. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/asambleya/arh/Bul_5_2013.pdf. – Назва з екрана

зауваження. Це означає, що закон про референдум має бути доопрацьований – щоб домогтися його відповідності українській Конституції. Таку позицію підтримує Конституційна асамблея, а також Венеціанська комісія», – додав він.

Нагадаємо, Венеціанська комісія (ВК) піддала критиці положення закону про референдум. Зокрема, її експерти вважають, що прийняття конституційних змін на референдумі може зашкодити законності в Україні. Про це йдеться в офіційній позиції ВК стосовно Закону України «Про всеукраїнський референдум», прийнятого Верховною Радою в листопаді 2012 р., оприлюдненій у відповідь на запит голови Моніторингового комітету Парламентської асамблеї Ради Європи А. Геркеля.

Насамперед у фокусі критики опинилася широта спектра питань, які представляються на розсуд громадськості. «Можна сказати, що практично безмежний перелік питань, які можуть бути винесені на референдум за законом, є проблематичним з точки зору міжнародних стандартів, які чітко зазначають, що референдум не повинен використовуватися для підриву встановленого Конституцією розподілу влади», – йдеться у висновку. Отже, цілком логічною стала увага експертів до тих нововведень, які дають змогу виключити парламент із законодавчого ланцюжка. «Надання дозволу на національний референдум за народною ініціативою щодо нової Конституції або змін до Конституції... дасть змогу уникнути необхідності голосування кваліфікованої більшості у Верховній Раді. Комісія щиро вірить, що це завдасть шкоди конституційній стабільності й законності в Україні», – підкреслюється в документі.

Поза увагою ВК не залишилось і те, що широке трактування правил для референдуму суперечить чинній Конституції України. «Можливість приймати Конституцію на референдумі, який скликається за народною ініціативою, здається, не передбачена чинною Конституцією України», – не забули європейці про норми розд. XIII Основного закону.

Узагальнені претензії ВК до деталей закону про референдум прямо стосуються її давніх рекомендацій: сформулювати положення Виборчого кодексу, норми якого працюватимуть

за різних варіантів волевиявлення громадян. «Багато з цих технічних проблем можуть бути вирішені шляхом прийняття єдиного Виборчого кодексу, який встановить чіткі правила виборів і референдумів, зокрема технічні аспекти діяльності виборчих комісій та реєстрації виборців», – уточнюють автори підсумкових висновків. Як зазначає К. Сокульська в матеріалі «Референдум не пройшов Комісію» (*Подробности. – 2013. – 19.06*), перелік «технічних» претензій до тексту закону широкий: він включає в себе зауваження з приводу списку виборців, особливостей організації кампанії, участі (вірніше, потенційної неучасті іноземних спостерігачів) і багато іншого. «Частина заперечень служить реакцією на досить стандартні прийоми українських законодавців, інші стосуються “фішок” саме закону про референдум. Наприклад, у Європі з відвертим подивом зустріли ті новели, які стосуються жорстко поставлених ЗМІ зобов’язань зберігати принципи “об’єктивності, неупередженості та збалансованості” при висвітленні “референдумної” інформації, але при цьому жодним чином не “агітувати за чи проти питання референдуму, поширювати інформацію, спрямовану на спонукання громадян голосувати за чи проти питання референдуму”», – зазначає К. Сокульська, звертаючись далі до висновку ВК: «Збалансоване висвітлення позицій повинно гарантуватися конкуренцією думок різних ЗМІ, а не бути обов’язковою вимогою до кожного з них».

Не меншим несхваленням у Венеціанській комісії зустріли й принцип формування комісій, делегувати членів яких можуть не тільки місцеві ради (а у випадку з окружними комісіями цей механізм і зовсім погано прописаний), а і в кінцевому підсумку місцеві адміністрації. «Ця процедура не тільки гранично ускладнена, також вона створює ризик виключення з членів комісій різного рівня представників різних політичних сил та громадянського суспільства», – упевнені експерти ВК.

Якщо врахувати, що представники Венеціанської комісії різко висловлювалися з приводу закону про референдум одразу ж після його прийняття, важко було очікувати, що детальний і уважний розгляд норм цього документа забезпечить його схвалення.

Критика, що пролунала на адресу українського закону про референдум з боку авторитетної європейської інституції, не залишилася не поміченою в Україні. Зокрема, голова Конституційної асамблеї Л. Кравчук в інтерв'ю «Голосу столиці» висловив думку про те, що хоча на сьогодні чинна Конституція України не передбачає можливості внесення до неї змін шляхом проведення референдуму, але таке право народу варто надати. «При всій моїй повазі до закону, що для мене буде важливішим: Конституція чи український народ? Для мене український народ і його інтереси. І якщо нікому буде вивести український народ з глухого кута, то цей народ вийде сам. Ось моя точка зору», – сказав політик.

Коментуючи висновок ВК, лідер фракції Партії регіонів у Верховній Раді України О. Єфремов зазначив, що вважає правильною внесену Конституційною асамблеєю в проект змін до Конституції норму про те, що рішення всеукраїнського референдуму не потребуватиме затвердження парламентом. «Влада в державі належить народу, а єдина можливість народу висловити свою точку зору – це тільки через референдум. Іншої якоїсь можливості немає», – зазначив О. Єфремов, додавши, що «коли окремі політики забирають у народу це право», то це не зовсім зрозуміло.

Він також нагадав, що Венеціанська комісія висловила з цього питання, що це «не зовсім демократично і необхідно через парламент». «Тоді у мене виникає питання: а яке тоді у народу право висловити свою точку зору залишається? Або народ взагалі ні при чому?» – зазначив лідер фракції ПР.

«Верховна Рада узурпувала владу. Згідно з Конституцією, народ є носієм суверенітету. Чому ми віддали шельф біля Зміїного острова? Де був референдум? У Конституції має бути закріплено, що єдиним джерелом влади є народ», – заявив інший депутат-«регіонал» В. Олійник.

Міністр юстиції О. Лавринович упевнений у конституційності внесення змін до Основного закону на референдумі. Про це він заявив під час проведення Міжнародної конференції «Питання захисту прав людини і громадянина органами конституційної юрисдикції в сучасних умовах»

в Ялті. «Питання закону про всеукраїнський референдум по внесенню змін до Конституції не розглядалося на Брюссельському саміті. Але воно було підняте зараз Венеціанською комісією», – сказав він. «Нагадаю, що є ст. 5 Конституції України, яка говорить, що джерелом влади є народ. І народ може прийняти рішення згідно зі ст. 72 Конституції, яка передбачає, що такі зміни вносяться шляхом референдуму. Тому те, що є в законі, відповідає положенням нашої Конституції», – зазначив О. Лавринович.

Міністр юстиції також сказав, що зауваження Венеціанської комісії з приводу закону про референдум перебувають у площині проблемної дискусії. «Венеціанська комісія вважає, що питання змін до Конституції можна вирішувати тільки за участі парламенту. Питання представницької демократії і безпосередньої демократії дискутується ще з часів Стародавньої Греції. Це питання проблемної дискусії, – зазначив О. Лавринович. – Якщо у нас в Конституції записано, такі рішення може приймати лише народ, у нього немає інших механізмів, то зміна конституційного порядку може відбуватися тільки на всенародному голосуванні». «Ми повинні уважно ставитися до рекомендацій Венеціанської комісії, але й поважати свою Конституцію. Без поваги неможливо говорити про якесь покращення Основного закону в майбутньому», – підкреслив міністр юстиції.

Альтернативну позицію стосовно закону про референдум зайняли представники української опозиції. Так, голова політради ВО «Батьківщина» А. Яценюк нагадав, що закон про всеукраїнський референдум, «який був “протиснений” адміністрацією В. Януковича», був жорстко розкритикований Заходом і насамперед Венеціанською комісією»: «Цей закон потребує негайних і радикальних змін, тому що він був спрямований не на народне волевиявлення, а на фальшування з народним волевиявленням і легалізацію рішень В. Януковича через фальшивий референдум».

Лідер партії УДАР В. Кличко вважає закон про всеукраїнський референдум антиконституційним і заявляє, що ВР має ухвалити новий закон про референдум. Про це В. Кличко

заявив під час свого виступу на круглому столі з питань виборчої системи в представництві Єврокомісії за участі послів Єврокомісії і США, члена Венеціанської комісії і представників організації ОДІHR. «Закон про всеукраїнський референдум є антиконституційним як за процедурою, так і за змістом. Венеціанська комісія лише підтвердила, що авторитетний інститут Ради Європи не сприймає усунення парламентаризму від процедури референдуму, оскільки це несе ризики узурпації влади в країні», – сказав В. Кличко, додавши, що ВР має ухвалити новий закон про референдум. За його словами, УДАР вважає, що на сьогодні необхідно вносити системні зміни до виборчого законодавства України на парламентських, президентських і місцевих виборах. За його словами, з цією метою необхідно прийняти Виборчий кодекс.

Думку стосовно того, що закон про референдум дає змогу владі вирішувати свої питання і жодним чином не забезпечує права народного волевиявлення, висловив Ю. Левченко, кандидат по округу № 223 від ВО «Свобода». Як зазначає портал «Дело» (<http://delo.ua/ukraine/v-svobode-predlagajut-gotovit-plan-po-sryvu-referenduma-205846>), на переконання Ю. Левченка, сьогодні більш актуальним є не дискусія щодо ухваленого закону, а підготовка зриву імплементації результатів можливого референдуму. «Потрібно думати про те, що ми робитимемо, коли через кілька місяців несподівано буде поставлено питання про вступ до Митного союзу. Або референдум про створення двопалатного парламенту», – сказав «свободівець».

Ю. Левченко пропонує сьогодні відпрацьовувати механізми боротьби. Реальним механізмом, за його словами, є не звернення до судів, а реальна підготовка суспільства до опору. «Ідеться про зрив референдуму, про зрив ініціативних груп», – уточнює він. «Я думаю, що можна спокійно зірвати референдум, принаймні на Правобережній, Центральній Україні. Якщо це зробити, то навіть сьогоднішня влада навряд чи погодиться з тим, що цей референдум може вважатися всеукраїнським, і їй доведеться відмовитися від імплементації його результатів», – припускає Ю. Левченко.

Відповідаючи на зауваження, що такий сценарій може призвести до конфлікту в суспільстві, він пропонує порівняти зрив референдуму з варіантом, коли проголосують за Митний союз і в нього вступають. «Більш прийнятним варіантом є зрив референдуму», – вважає «свободівець».

Визнати неконституційним закон про всеукраїнський референдум закликає Коаліція громадських організацій «За чесний референдум в Україні». Про це йдеться у зверненні Коаліції «За чесний референдум», яке обговорювалося на круглому столі на тему: «Удосконалення правового регулювання інституту референдуму в Україні» 28 травня.

Голова правління Центру політико-правових реформ І. Коліушко повідомив, що представники коаліції розробили два конституційні подання – про неконституційність процедури й перевищення повноважень Верховною Радою при прийнятті Закону України «Про всеукраїнський референдум» і щодо неконституційності окремих положень цього документа. За його словами, подання і відповідні звернення направлені на адресу Президента України В. Януковича, Верховної Ради та уповноваженого з прав людини Верховної Ради з проханням направити їх до Конституційного Суду.

Голова ГО «Центр UA» О. Рибачук зі свого боку зазначив, що представники коаліції в першу чергу звертаються до опозиції, оскільки, на його думку, вона недооцінює небезпеку Закону України «Про всеукраїнський референдум». Так, за його словами, нині керівники опозиції говорять про те, що вони проведуть свій референдум, зокрема, з питання про звільнення Ю. Тимошенко. Однак, підкреслив експерт, це в підсумку може призвести до реальності «Януковичу – царство». «Ми не можемо собі дозволити такі ігри», – підкреслив О. Рибачук.

Українські правозахисники вважають закон про референдум одним із семи прийнятих парламентом в 2012 р. законів, зокрема законів про основи мовної політики, про єдиний державний демографічний реєстр та інших, які загрожують правам і свободам людини в Україні. Вони мають намір домагатися їх скасування або кардинальної зміни. «Ці закони ще на етапі проходження було гостро розкритиковано

громадськістю, але парламент попереднього скликання не зупинився: ні перед висновками міжнародних структур, ні перед акціями протесту. Завдання нового парламенту – виправити цю ситуацію», – сказав голова Центру громадянських свобод О. Матвійчук.

У свою чергу представник Руху добровольців «Простір свободи» Т. Шамайда зазначив, що «закон про референдум виписаний від початку до кінця як документ фальсифікації та узурпації влади». На його думку, провести за цим законом референдум проти влади неможливо, адже «механізми закону виписані таким чином, що у випадку, якщо ініціативна група висуне проти влади ідеї, то не зможе провести референдум, оскільки всі питання організації і проведення референдуму контролюються владною вертикаллю», а Президент під виглядом народної ініціативи може провести через референдум будь-яке питання, у тому числі й про скасування чинної Конституції. «Це абсолютно свідомий інструмент встановлення диктатури, де закладені механізми фальсифікації, знищення Конституції», – підкреслив Т. Шамайда.

Експерт також звернув увагу, що за Законом України «Про всеукраїнський референдум» вдома можуть проголосувати більше половини учасників референдуму, крім того, документ не передбачає нижнього порогу явки. «Тобто якщо навіть одна людина прийде на референдум і проголосує, то результати цього референдуму мають бути імплементовані», – додав він.

Критичні зауваження стосовно Закону України «Про всеукраїнський референдум» пролунали й з боку Центральної виборчої комісії. Так, за словами заступника глави ЦВК Ж. Усенко-Чорної, «норми, які містяться в законі про референдум, перетворюють його на маніпулятивний механізм». «Центральна виборча комісія зобов'язана дотримуватися Закону України “Про всеукраїнський референдум”, оскільки він є законом. Але хотілося б, щоб він був змінений з урахуванням зауважень, висловлених представниками громадянського суспільства та міжнародної спільноти», – зазначила член ЦВК.

Як повідомляла раніше прес-служба ЦВК, Центральною виборчою комісією було затверджено зразки ряду документів з

проведення всеукраїнського референдуму на виконання Закону України «Про всеукраїнський референдум».

Комісія встановила форму свідоцтва про реєстрацію ініціативної групи з проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою і посвідчення члена ініціативної групи, форму підписного листа підписів громадян України під вимогою про проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою і форму протоколу ініціативної групи про підсумки збору підписів під вимогою про проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Також було затверджено зразки та опис вивісок окружної і дільничних комісій із всеукраїнського референдуму.

Незважаючи на критичні зауваження з боку вітчизняних і зарубіжних експертів, громадських організацій, опозиційних політичних сил стосовно чинної редакції Закону України «Про всеукраїнський референдум» і пов'язаних з цим ризиків для України, з урахуванням попередньої законотворчої діяльності Верховної Ради (ухвалення закону про референдум), позиції Президента В. Януковича (підписання ухваленого ВР документа, змісту Послання глави держави до депутатів парламенту в аспекті референдуму), позиції Партії регіонів і КПУ, а також проекту Концепції внесення змін до Конституції України, який обговорювався на останньому засіданні Конституційної асамблеї можна прогнозувати спроби затвердження в остаточному варіанті концепції реформування Конституції положень, які узгоджуватимуться як із Законом України «Про всеукраїнський референдум», так і з останніми ініціативами глави держави.

Нагадаємо, що, відповідно до заяви голови Конституційної асамблеї Л. Кравчука, остаточне затвердження Концепції змін до Конституції орієнтовно очікується у вересні 2013 р. (*Матеріал підготовлений з використанням інформації видань: «Українська правда»* (<http://www.pravda.com.ua/rus/news/2013/06/20/6992708>); (<http://www.pravda.com.ua/news/2013/03/18/6985728>); *Novostimira.com.ua* (http://www.novostimira.com.ua/news_60127.html); *BBC Україна*(http://www.bbc.co.uk/ukrainian/business/2013/04/130401_kazakhstan_customs_

union_az.shtml), (http://www.bbc.co.uk/ukrainian/business/2013/05/130529_customs_union_ukraine_eu_reax_dt.shtml), «Телеграф» (<http://telegraf.com.ua/glavnaya/617572-klichko-verhovnaya-rada-dolzha-prinyat-noviy-zakon-o-referendume.html>); *Подробности* (<http://podrobnosti.ua/analyt-ics/2013/06/19/912037.html>); *УРА-Інформ* (<http://ura.dn.ua/21.06.2013/141387.html>), (<http://ura-inform.com/ru/politics/2013/06/21/zakon-o-referendume-predlagajut-uzakonit-v-konstitutsii>); *Великая Эпоха* (<http://www.epochtimes.com.ua/ru/ukraine/politics/ukraintsam-mogut-dat-pravo-otmenyat-zakony-110669.html>); *TCH* (<http://tsn.ua/politika/tigipko-anon-suvav-referendum-pro-vibir-mizh-yes-i-mitnim-soyuzom-294748.html>); *Високий Замок* (<http://www.wz.lviv.ua/news/36069>), (<http://www.wz.lviv.ua/news/36175>); *Права людини в Україні* (<http://www.khpg.org/index.php?id=1371817020>); *Дело* (<http://delo.ua/ukraine/v-svobode-predlagajut-gotovit-plan-pro-sryvu-referenduma-205846>); *Укрінформ* (http://www.ukrinform.ua/ukr/news/referendum_shchodo_chlenstva_u_e_s_chi_y_ms_moge_prizvesti_do_rozkolu_kraini_bekeshkina_1807732), «Завтра» (<http://www.zavtra.com.ua/news/1/288277>); *Galinfo.com.ua* (<http://galinfo.com.ua/news/135485.html>); *TimeUa.com* (<http://timeua.com/news/5/5982.html>); *Rupor.info* (<http://www.rupor.info/news-politika/2013/06/12/zakon-o-referendume-vedet-k-diktature-i-unich-tozhe>); *Donbass.ua* (<http://donbass.ua/news/politics/2013/02/08/cik-utverdila-formy-dokumentov-dlja-vseukrainskogo-referenduma.html>).

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

Голова Верховної Ради України В. Рибак сподівається, що Президент України В. Янукович виступить перед депутатами на останньому пленарному тижні II сесії. «Думаю, що ми домовимося, що у Верховній Раді буде порядок, ми запросимо Президента В. Януковича, і він виступить із посланням перед депутатами», – сказав В. Рибак в інтерв'ю телеканалу «Рада».

Відповідаючи на запитання, керівник парламенту розповів про зустріч глави держави з лідерами депутатських фракцій, що відбулася 19 червня, зазначивши, що в ній взяли участь керівники фракції Партії регіонів, Комуністичної партії України і ВО «Батьківщина».

За словами В. Рибак, він передав Президенту України п'ять питань, що їх піднімала опозиція, і глава держави «дуже ретельно їх проаналізував», після цього виступили лідери фракцій. В. Рибак виклав своє бачення причин ситуації, що склалася в парламенті, зазначивши, що вона обумовлена початком передвиборної кампанії незважаючи на те, що до виборів ще півтора року.

Голова Верховної Ради також зазначив, що дві третини депутатів уперше прийшли в парламент, багато хто з них ще не відійшов від «мітинговості» й не має політичної культури. Разом з цим В. Рибак висловив сподівання, що депутатському корпусу вдасться знайти порозуміння і депутати «почують один одного».

За словами керівника парламенту, В. Янукович звернувся до лідерів фракцій із проханням розглянути важливі для людей соціальні питання, а також законопроекти щодо європейської інтеграції. Одним із важливих законів, прийняття якого є одним із зобов'язань України перед Європейським Союзом, В. Рибак назвав закон про прокуратуру і висловив сподівання, що у вересні його буде ухвалено (*Офіційний портал Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>)*. – 2013. – 21.06).

Пріоритетними для розгляду парламентом на останньому пленарному тижні II сесії будуть соціальні питання. Про це заявив Голова Верховної Ради України В. Рибак в інтерв'ю телеканалу «Рада».

Голова Верховної Ради зазначив, що від народних депутатів і уряду надійшла велика кількість законодавчих ініціатив, які Верховна Рада не зможе розглянути до кінця поточної сесії. Висловивши сумнів у тому, що народні депутати погодяться

продовжити роботу II сесії, керівник парламенту заявив, що «на перший план» буде винесено соціальні питання, а також ряд євроінтеграційних законів (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 21.06).

Голова Верховної Ради України В. Рибак привітав державних службовців з професійним святом – Днем державної служби.

«Висловлюю найщиріші слова подяки усім державним службовцям, які з повною віддачею працюють на благо процвітання Української держави.

Важко переоцінити соціальну значущість професійної діяльності державних службовців – вибудовування партнерських відносин між органами влади та громадянським суспільством. Від ефективної роботи держслужбовців, досвіду, а також фахових та особистісних якостей багато в чому залежить успіх реалізації державних проектів і програм, вирішення важливих соціально-економічних завдань.

Переконаний, що запорукою успішного розвитку держави й надалі будуть ваші професіоналізм та відданість присязі чесно служити народу України.

Бажаю вам творчого натхнення і життєвої енергії, добра та злагоди, поруч вірних друзів і колег», – ідеться в привітанні (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 21.06).

Верховна Рада України прийняла за основу законопроект про внесення змін до деяких законів щодо забезпечення прозорості відносин власності стосовно засобів масової інформації.

Проектом (реєстр. № 2731) пропонується, зокрема:

– передбачити подання засновником (співзасновниками), які мають на меті отримати свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, відомостей про засновника (співзасновників) видання і пов'язаних осіб;

– серед підстав відмови в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації передбачити порушення засновником (співзасновниками) вимог ст. 10 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» стосовно гарантій від монополізації друкованих засобів масової інформації;

– передбачити подання юридичними особами (суб'єктами господарювання), які мають на меті отримати (переоформити) ліцензію на мовлення, відомостей про засновника (співзасновників), власника (співвласників) телерадіоорганізації і пов'язаних осіб і відомості про розподіл часток статутного капіталу; для акціонерного товариства – список акціонерів, які володіють пакетами акцій у розмірі понад 5 %;

– подання ліцензіатом до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення заяви протягом 10 робочих днів про переоформлення ліцензії на мовлення або додатків до неї у зв'язку зі зміною організаційно-правової форми, умов діяльності ліцензіата чи складу його засновників (власників) (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 21.06).

Верховна Рада дозволила до 2015 р. передавати земельні ділянки для забудови в разі відсутності детального плану зонування чи детального плану території. Відповідні зміни до закону про регулювання містобудівної діяльності підтримали 273 народні депутати, передає кореспондент УНН.

Законом переноситься термін набрання чинності ч. 3 й ч. 4 ст. 24 відповідного закону на 1 січня 2015 р. Ці норми забороняють передачу земельних ділянок із земель державної або комунальної власності у власність або користування фізичним і юридичним особам для містобудівних потреб у разі відсутності плану зонування або детального плану території, а також зміни цільового призначення земельної ділянки, яка не відповідає плану зонування території.

Водночас, як уточнив на брифінгу нардеп А. Павловський, у Києві не буде дозволено забудову за відсутності детального

плану зонування чи детального плану території, що дасть змогу забезпечити центр столиці від неконтрольованої забудови.

За інформацією УНН, народні депутати прийняли закон про внесення змін до прикінцевих положень Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (щодо відтермінування заборони на відведення земельних ділянок».

За законопроект № 2363-1 проголосувало 273 народні депутати. Законопроектом передбачається надання до 1 січня 2014 р. органам місцевого самоврядування можливості передачі (надання) земельних ділянок із земель державної або комунальної власності у власність чи користування фізичним і юридичним особам для містобудівних потреб за відсутності плану зонування або детального плану територій населеного пункту, ідеться в пояснювальній записці до законопроекту (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).

Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Прикінцевих положень Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Податкового кодексу України” щодо відстрочення настання відповідальності за неподання електронної звітності».

Законодавчим актом перенесено термін набрання чинності абзаців 13–15 підпункту 9 п. 25 розд. I Закону України «Про внесення змін до Прикінцевих положень Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Податкового кодексу України”», положеннями яких встановлено відповідальність суб’єктів господарювання, які здійснюють розрахункові операції за товари (послуги), за неподання до органів державної податкової служби звітності, пов’язаної із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій, розрахункових книжок і копій розрахункових документів і фіскальних звітних чеків з реєстраторів розрахункових операцій по дротових або бездротових каналах зв’язку, у разі обов’язковості її подання, з 1 липня 2013 р.

на 1 січня 2014 р. Відповідний законопроект зареєстровано за № 2087а-1 (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 21.06).

Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення зміни до Закону України “Про схвалення Указу Президента України “Про направлення миротворчого контингенту для участі України у міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна Республіка Югославія”».

Законодавчим актом доповнено Закон України «Про схвалення Указу Президента України “Про направлення миротворчого контингенту для участі України у міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна Республіка Югославія”» новою статтею, у якій визначено джерело фінансування національного контингенту, направленого для участі України в міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна Республіка Югославія, відповідно до вимог чинної редакції Закону України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки».

Законом встановлено, що фінансування витрат, пов’язаних з участю України у міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна Республіка Югославія, здійснюватиметься за рахунок коштів держбюджету України.

Відповідний законопроект зареєстровано за № 2850 (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://iportal.rada.gov.ua>). – 2013. – 20.06).

Комітет з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи вважає, що потребує доопрацювання проект закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо розподілу доходів від плати за користування надрами.

Законопроект (реєстр. № 2944) спрямовано на вдосконалення бюджетного законодавства в частині підвищення ефективності використання бюджетних коштів, створення умов

для ефективного вирішення соціально-економічних, культурних, екологічних та інших питань місцевими територіальними громадами малих міст і сіл шляхом надання до загального фонду місцевих бюджетів 25 з 50 %, які на сьогодні зараховуються до складу бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів, плати за користування надрами за видобування чотирьох корисних копалин загальнодержавного значення, а саме: глини тугоплавкої, каоліну первинного, глини вогнетривкої і каоліну вторинного.

Під час обговорення було відзначено, що автором законопроекту не надано обґрунтування необхідності й достатності частки плати за користування надрами, що пропонується спрямувати до загального фонду місцевих бюджетів. На думку народних депутатів, прийняття проекту призведе до переваг територіальних одиниць, що мають зазначені корисні копалини, над тими, що їх не мають, і не приведе до вирішення загальнодержавної проблеми забезпечення фінансуванням соціальних програм розвитку населених пунктів. При цьому видобуток зазначених корисних копалин не є найбільш ризикованим для довкілля і здоров'я населення серед усіх корисних копалин загальнодержавного значення, а їх вибір не має відповідного обґрунтування (*Офіційний портал Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 21.06).

Комітет з питань правової політики визнав таким, що не суперечить положенням Конституції України, проект закону про внесення змін до ст. 121-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності водіїв при наданні послуг з перевезення пасажирів, за користування засобами зв'язку.

Прийняття законопроекту (реєстр. № 2923) має забезпечити зниження рівня аварійності на вулицях і дорогах України, підвищення дисципліни учасників дорожнього руху, а саме: водіїв транспорту, що працюють у режимі маршрутних таксі, а також водіїв транспорту, що здійснюють міжміські чи міжнародні перевезення пасажирів (*Офіційний портал*

Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2013. – 21.06).

Нардени від Компартії України зареєстрували у Верховній Раді проект закону про повернення в державну власність цілісного майнового комплексу Публічного акціонерного товариства «АрселорМіттал Кривий Ріг», повідомляє УНН.

За повідомленням, законопроект № 2381а зареєстровано у ВР 21 червня. Ініціаторами законопроекту виступили П. Симоненко й С. Баландін.

Раніше профспілка комбінату звернулася з відкритим листом до уряду України, місцевої влади і в прокуратуру з проханням допомогти трудовому колективу припинити скорочення працівників і провела акцію протесту проти звільнення майже півтисячі працівників. Адміністрація комбінату «АрселорМіттал Кривий Ріг» подала до суду на профспілку підприємства через «поширення недостовірної інформації» про порушення інвестиційних зобов'язань. Утім, у профспілці підприємства заявили, що не мають намірів спростовувати інформацію з відкритого листа, а відстоюватимуть її правдивість у суді (*Українські Національні Новини (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).*

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

Президент України В. Янукович взяв участь у заходах з нагоди 72-ї річниці початку Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.

Глава держави вшанував пам'ять полеглих у війні й поклав квіти до військового меморіалу в Національному музеї-заповіднику «Битва за Київ в 1943 році». Після цього відбувся мітинг-реквієм і перепоховання останків 26 червоноармійців, полеглих під час боїв на Київщині.

Перепоховання здійснено за православними традиціями. Присутні вшанували пам'ять воїнів хвилиною мовчання. Воїни Почесної варти віддали загиблим військовій почесті.

Президент поспілкувався з ветеранами, які прийшли на церемонію. Вони висловили главі держави свою підтримку, побажали плідної роботи з розбудови країни (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (www.president.gov.ua). – 2013. – 21.06).

Пам'ять про героїв, які віддали життя за визволення України від нацистських загарбників, завжди буде моральною підтримкою на шляху утвердження сильної держави, наголошує Президент України В. Янукович.

«Вірю, що наша незгасна пам'ять завжди буде моральною підтримкою на шляху утвердження єдиної сильної держави, надійним духовним фундаментом для майбутнього», – сказав глава держави, виступаючи перед ветеранами на території Національного музею-заповідника «Битва за Київ в 1943 році».

Президент нагадав, що восени 1943 р. саме на Лютізькому плацдармі воїни-визволителі штурмували ворожі укріплення і, визволивши Київ, пішли в безсмертя. «Перемогу здобули, велич духу, згуртованість і єднання людей незалежно від їх національної приналежності», – сказав В. Янукович.

За словами глави держави, подвиг простого солдата став головною передумовою для розгрому ворога. «Ціною власного життя вони звершили велику справу, з честю виконали свою історичну місію», – підкреслив Президент (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (www.president.gov.ua). – 2013. – 21.06).

Пошуковий рух щодо встановлення імен загиблих у боях за Україну отримав підтримку на державному рівні й міжнародне визнання, наголошує Президент України В. Янукович.

Виступаючи перед ветеранами в Національному музеї-заповіднику «Битва за Київ в 1943 році», В. Янукович запевнив,

що й надалі приділятиме належну увагу розвитку й реалізації громадських пошукових ініціатив, спрямованих на відновлення історичної справедливості. «Відповідні доручення вже надані центральним і місцевим органам виконавчої влади – і щодо належної державної підтримки пошукової діяльності, і стосовно вдосконалення її нормативно-правової бази, затвердження відповідних регіональних програм. А також щодо широкого залучення до цієї благородної справи учнівської і студентської молоді», – сказав Президент.

«Сувора правда про Велику Вітчизняну війну залишається з нами. У 28 тис. братських могил поховані рятівники України. Імена багатьох з них загубилися в страшному вирі відступів і оточень, проривів і смертельних атак. Справою честі є встановлення імен усіх полеглих в боях за нашу землю», – зазначив В. Янукович. За словами глави держави, необхідно зробити все належне, щоб гідно увічнити жертвоність загиблих 70 років тому в боротьбі за свободу (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*). – 2013. – 21.06).

Відбулася зустріч Президента України В. Януковича з федеральним міністром закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина Г. Вестервелле в Адміністрації Президента України (Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)). – 2013. – 21.06).

Президент України В. Янукович підписав Закон України № 242-VII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України у зв'язку із створенням органів доходів і зборів» (Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)). – 2013. – 21.06).

Президент України В. Янукович висловив співчуття сім'ям громадян України, які загинули на півночі Пакистану.

«З великим сумом сприйняв звістку про загибель ваших рідних та близьких, які стали жертвами підступного терористичного нападу 23 червня 2013 р. в районі гори Нанга-Парбат на півночі Пакистану. Рішуче засуджую цей кривавий злочин, якому немає жодного виправдання, і поділяю гіркий біль непоправної втрати», – ідеться у співчутті глави держави.

Президент також доручив уряду забезпечити надання сім'ям загиблих необхідної консульської допомоги, а також вжити заходів для запобігання подібним трагедіям у майбутньому (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*). – 2013. – 23.06).

21 червня 2013 р. радник Президента України, керівник Головного управління з питань міжнародних відносин А. Гончарук зустрівся з дипломатичним радником президента Італійської Республіки С. Стефаніні.

Було обговорено шляхи поглиблення двостороннього політичного діалогу на найвищому рівні, подальшого розвитку торговельно-економічної співпраці, перспективи відносин України з ЄС у контексті укладення Угоди про асоціацію, а також питання взаємодії двох країн у рамках міжнародних організацій, у тому числі під час поточного головування України в ОБСЄ. Окрему увагу співрозмовники приділили актуальній міжнародній проблематиці, зокрема ситуації на Близькому Сході та у Північній Африці (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*). – 2013. – 21.06).

Прем'єр-міністр М. Азаров з нагоди Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні поклав квіти до могили Невідомого солдата й пам'ятників героям на Площі Слави в Києві.

Участь у церемонії також взяли Голова Верховної Ради В. Рибак, ветерани, урядовці, народні депутати й представники київської влади (*Урядовий портал (www.kmti.gov.ua)*). – 2013. – 22.06).

Уряд нікому не дозволить применшувати історичне значення перемоги у Великій Вітчизняній війні. Про це заявив Прем'єр-міністр України М. Азаров під час зустрічі з ветераном Великої Вітчизняної війни М. Звягінцевим і його бойовими товаришами напередодні Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.

«22 червня завжди буде для нас Днем скорботи, і коли деякі політики говорять про те, що 9 Травня – це день скорботи, я завжди їм заперечую. Тому що 9 Травня для нас – день Великої Перемоги. Як сказано у пісні: “Це свято зі сльозами на очах”, а ось Днем скорботи для нас було і залишиться 22 червня 1941 р. Ми нікому не дозволимо применшувати значення Великої Перемоги», – сказав М. Азаров.

Прем'єр підкреслив, що уряд продовжує приділяти значну увагу ветеранам, але, на жаль, до парламенту прийшли політичні сили, які намагаються переглянути історію. «На превеликий жаль, до нашого парламенту прийшли представники тих сил, які, по суті, є спадкоємцями тих, хто стріляв у спину. Вони за міжнародними конвенціями були визнані ворогами цивілізації. Надзвичайно сумно, що в Україні, яка надзвичайно серйозно постраждала в роки ВВВ і внесла величезний вклад у перемогу, нині можливі такі прояви, які навіть не могли приснитися в жахливому сні», – сказав М. Азаров.

Водночас Прем'єр вважає, що питанням історії і патріотичного виховання необхідно приділяти більшу увагу. «Це означає, що ми на рівні держави надзвичайно серйозно послабили увагу до історії. Ми, в основному, займаємося економічними проблемами, які надзвичайно складні і важкі на сьогодні, і ми їм приділяємо всю увагу, а цю сторону віддали тим, хто нині хотів би принизити і викривити історію», – наголосив він. У свою чергу ветерани ВВВ подякували Прем'єр-міністру за увагу до їхніх проблем (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua).* – 2013. – 21.06).

24 червня Прем'єр-міністр М. Азаров відбув з дводенною робочою поїздкою до Люксембургу для участі в засіданні Ради з питань співробітництва Україна – ЄС.

Програмою поїздки запланована зустріч М. Азарова зі спікером парламенту Люксембургу Л. Мозаром і Прем'єр-міністром Ж.-К. Юнкером.

Крім того, глава українського уряду зустрінеться з високим представником ЄС із закордонних справ і політики безпеки К. Ештон, єврокомісаром з розширення і європейської політики сусідства Ш. Фюле і віце-прем'єр-міністром, міністром закордонних справ Ірландії Е. Гілмором. Заплановано спільний підхід політиків до преси.

Прем'єр-міністр візьме участь у пленарній частині XVI засідання Ради з питань співробітництва Україна – ЄС (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 24.06.*)

Люксембург підтримує укладання Угоди про асоціацію і зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом на саміті Східного партнерства у Вільнюсі. Про це заявив Прем'єр-міністр Люксембургу Ж.-К. Юнкер під час зустрічі з Прем'єр-міністром України М. Азаровим у Люксембурзі. «Ми вважаємо, що Угоду про асоціацію необхідно підписати на саміті у Вільнюсі», – сказав він.

Прем'єр-міністр Люксембургу не бачить конфліктних підходів між ЄС і Митним союзом і необхідності України вибирати між двома митними союзами. Він переконаний, що Україна в силу своїх історичних, економічних та інших причин зобов'язана співпрацювати з обома об'єднаннями. «Що стосується мене, то я не бачу конфліктних підходів у відносинах ЄС і Митного союзу. Україна стратегічно надзвичайно важлива країна Європи. І в силу свого положення зобов'язана мати особливі відносини з Росією. Без цього взагалі нічого не вийде», – сказав Ж.-К. Юнкер. Він також вважає, що економічні відносини мають бути безумовним пріоритетом як у відносинах між Україною та ЄС, так і у двосторонніх відносинах між Україною і Люксембургом.

Водночас уряд Люксембургу закликав свій бізнес збільшувати присутність в Україні. І, за словами Ж.-К. Юнкера, бізнес також у цьому зацікавлений. У свою чергу М. Азаров запев-

нив, що уряд України надаватиме державні гарантії на реалізацію крупних інвестиційних проектів і розповів про кроки уряду, спрямовані на дерегуляцію, спрощення умов ведення бізнесу в Україні. М. Азаров підкреслив, що він проведе зустріч з представниками люксембурзьких ділових кіл, під час якої відповість на всі питання, які цікавлять бізнесменів.

Під час зустрічі сторони домовилися провести українсько-люксембурзький бізнес-форум, а також прискорити підготовку угоди про уникнення подвійного оподаткування.

Тема інвестиційної співпраці між Україною і Люксембургом обговорювалася також на зустрічі Прем'єр-міністра України М. Азарова із спікером парламенту Люксембургу Л. Мозаром (*Урядовий портал (www.ktm.gov.ua)*. – 2013. – 24.06).

Ірландія підтримує укладання Угоди про асоціацію і зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом на саміті Східного партнерства у Вільнюсі. Про це заявив віце-прем'єр-міністр, міністр закордонних справ Ірландії Е. Гілмор під час зустрічі з Прем'єр-міністром України М. Азаровим у Люксембурзі, передає УНН з посиланням на прес-службу Кабінету Міністрів України.

«Ірландія підтримує підписання Угоди про асоціацію на саміті у Вільнюсі в жовтні та якнайшвидше завершення процедур у створенні зони вільної торгівлі між Україною і ЄС», – сказав Е. Гілмор.

На зустрічі сторони обговорили питання співпраці між Україною і Європейським Союзом та Україною та Ірландією, а також домовилися провести українсько-ірландський бізнес-форум.

Е. Гілмор також подякував М. Азарову за вирішення питань інвесторів в Україні.

Зазначимо, 24 червня М. Азаров відбув з дводенною робочою поїздкою до Люксембургу для участі в засіданні Ради з питань співробітництва Україна – ЄС (*Українські Національні Новини (http://www.unn.com.ua)*. – 2013. – 24.06).

Прем'єр-міністр України М. Азаров підписав розпорядження про створення Міжвідомчого оперативного штабу з розслідування обставин трагічної загибелі громадян України внаслідок терористичних дій на території Пакистану 23 червня 2013 р., а також для надання допомоги сім'ям загиблих.

Згідно з розпорядженням глави уряду буде організовано транспортування тіл загиблих співвітчизників на батьківщину. Сім'ям загиблих буде надано необхідну допомогу.

Крім того, Міністерство закордонних справ України зобов'язано забезпечити роботу цілодобового контактного центру й надавати всебічну допомогу родичам загиблих в Україні, оперативно інформувати про долю інших громадян України, які перебувають на території Пакистану. МЗС також має підтримувати постійний зв'язок з владою Ісламської Республіки Пакистан й оперативно інформувати про отримані результати.

Нагадаємо, що в ніч на неділю в Пакистані в районі гори Нанга-Парбат області Гілгіт-Балтистан була розстріляна група туристів. За останніми даними, загальна кількість вбитих становить 11 осіб, у тому числі – п'ять громадян України. За попередньою інформацією, напад було здійснено терористичним угрупованням «Лашкар-е-Джангві».

У район трагедії уряд Пакистану направляє гелікоптер, який доставить тіла загиблих до адміністративного центру області Гілгіт.

Уряд України, Посольство України в Ісламській Республіці Пакистан вживають усі необхідні дії для розслідування обставин трагедії. У свою чергу, МЗС України наполегливо рекомендує українським громадянам, у тому числі й групам альпіністів, які планували найближчим часом здійснити сходження на вершини в цьому регіоні, перенести свої плани (*Урядовий портал (www.kmi.gov.ua). – 2013. – 24.06.*)

21 червня 2013 р. в Одесі відбулося XXVIII засідання Ради міністрів закордонних справ країн-членів Організації Чор-

номорського Економічного Співробітництва (ОЧЕС), яке проходило під головуванням міністра закордонних справ України, діючого голови ОЧЕС Л. Кожари.

Рада підбила підсумки піврічної діяльності ОЧЕС під головуванням України, яке тривало з січня по червень 2013 р. під час міністерського засідання глави делегацій країн-членів ОЧЕС, представники інституцій системи ОЧЕС, спостерігачі й секторальні партнери виступили із заявами та обговорили головні події, що відбулися у звітному періоді, поточну ситуацію, а також перспективи співробітництва в різних сферах діяльності ОЧЕС, обмінялися думками щодо її майбутнього.

Міністр закордонних справ України у своєму виступі окреслив ситуацію і бачення українського головування щодо підсумків діяльності протягом першого півріччя. У цьому контексті він зосередив окрему увагу на пріоритетах, що були визначені Україною на період головування, серед яких розвиток регіональної торгівлі, транспорту, охорона навколишнього середовища, гуманітарне й культурне співробітництво.

У цьому контексті було відзначено проведення засідання міністрів економіки країн-членів ОЧЕС, яке відбулося в Ялті 23 травня 2013 р., засідання міністрів транспорту, яке пройшло в Одесі 29 травня, ряд засідань робочих груп, семінарів та інших заходів у різних сферах співробітництва.

Під час XXVIII засідання Ради міністрів закордонних справ Україну було призначено країною-координатором робочої групи з туризму й робочої групи з торгівлі та економічного розвитку, а також продовжено повноваження як країни-координатора робочої групи з транспорту на дворічний період.

Наприкінці засідання головування в ОЧЕС перейшло від України до Вірменії, яка головуватиме в ОЧЕС протягом шести місяців, починаючи з 1 липня 2013 р. (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 24.06.*)

В исполнение задания Президента Украины правительство разработало Программу модернизации систем теплоснабжения коммунальной теплоэнергетики Украины на 2013–2014 годы. За три года Украина имеет потенциал

уменьшить потребление природного газа при производстве тепловой энергии примерно на 50 %, или на 4,2 млрд куб. м. Об этом сообщил вице-премьер-министр Украины А. Вилкул во время заседания Совета регионов, которое прошло под председательством Президента Украины В. Януковича в Луганске.

Благодаря принятым мерам правительства за три года с 2010 по 2013 г. потребление природного газа предприятиями ЖКХ сокращено уже на 10 % и эта работа продолжается. По словам А. Вилкула, экономии природного газа можно достичь двумя путями.

Первое – за счет реализации проектов, направленных на экономию газа при транспортировке тепла. Это позволит сэкономить 2,2 млрд. куб. м газа. В частности, планируется установить 4 тыс. теплоутилизаторов, 756 блочно-модульных котельных и 11 тыс. индивидуальных тепловых пунктов. Кроме того, предусмотрено заменить 4,4 тыс. котлов НИИСТУ-5 на современные и модернизировать 6,2 тыс. котлов (заменить горелки). Планируется заменить 7,8 тыс. км аварийных и ветхих труб теплотрасс на трубы с пенополиуретановой изоляцией.

Второе – за счет снижения потерь при производстве тепла путем замещения природного газа альтернативными энергоносителями. Это позволит сэкономить еще 2 млрд куб. м природного газа. Так, в рамках мероприятий по газозамещению планируется переоснащение 1,5 тыс. котельных с переходом на использование твердого топлива, установка 3 тыс. тепловых насосов и 900 котлов на биотопливе. Кроме того, планируется использование электроотопления при внедрении 9,4 котлов, а также использование солнечной энергии при внедрении установок на 5 тыс. объектах. «В качестве альтернативных видов топлива планируется использовать, например, уголь, торф, пеллеты. Выбор альтернативы газа зависит от особенностей регионов. В частности, уголь будет использоваться в первую очередь в восточных областях страны, биотопливо (торф, пеллеты) – в центральных и западных областях, солнечная энергия – на юге страны», – сказал вице-премьер-министр.

В областях готовность к реализации Программы модернизации находится на разных стадиях – начиная от предТЭО и заканчивая конкретными проектами.

А. Вилкул отметил, что все указанные проекты модернизации коммунальной теплоэнергетики окупаемые. В частности, два проекта имеют срок окупаемости до двух лет, четыре проекта – от двух до двух с половиной лет, пять проектов – от четырех до восьми лет.

Программа модернизации коммунальной теплоэнергетики разработана совместно со специалистами Института технической теплофизики НАН Украины в разрезе каждой области. При ее разработке были учтены лучший мировой опыт, отечественные разработки и особенности каждой области (*Електронні Вісті* (<http://elvisti.com>). – 2013. – 21.06).

Украина и США планируют углубить сотрудничество в области сельского хозяйства. В частности, речь идет о двусторонней торговле сельхозпродукцией и оборудованием для аграрного сектора. Кроме того, в ближайшее время в США планируется рассмотреть возможность поставки украинских зерновых на американский рынок. Об этом шла речь на встрече министра аграрной политики и продовольствия Н. Присяжнюка и Чрезвычайного и Полномочного Посла США в Украине Дж. Теффта.

Начиная встречу, Н. Присяжнюк отметил эффективность и результативность сотрудничества между Украиной и США в аграрном секторе. Также министр добавил, что в США в ближайшее время планируют рассмотреть возможность поставки украинских зерновых на американский рынок. По словам главы ведомства, для Украины это станет важным признанием соответствия стандартов в группе зерновых.

В свою очередь Дж. Теффт поблагодарил за длительное сотрудничество двух стран в аграрном секторе. Он отметил, что сотрудничество в этой области является перспективным. В частности, это касается как сельхозпродукции, так и оборудования для аграриев.

Товарооборот сельскохозяйственной продукции между Украиной и США за 2012 г. составил 353,05 млн дол., что на 120,4 млн дол. больше, чем за аналогичный период 2011 г.

За три місяця 2013 г. товарооборот сільхозпродукції между Україною и США составил 126,09 млн дол., что на 29,09 млн дол. більше, чем за аналогічний період 2012 г. (*Електронні Вісти* (<http://elvisti.com>). – 2013. – 20.06).

Мінагрополітики уклало меморандум з виробниками цукру й провідними роздрібними мережами. Мета цього кроку – зберегти стабільну цінову ситуацію на внутрішньому ринку в період сезонного попиту на цукор.

«Виробники цукру взяли на себе зобов'язання, що не допустять скорочення поставок у роздрібну мережу. А з представниками близько десяти провідних мереж роздрібної торгівлі було погоджено, що не буде підвищено ціни для споживачів», – зазначив міністр аграрної політики та продовольства М. Присяжнюк. Також, згідно з положеннями меморандуму, сторони домовилися надавати перевагу укладанню прямих договорів, а також гарантувати належну якість продукту, постачати його й розраховуватися в обумовлені терміни.

Відповідно до досягнутих домовленостей, Мінагрополітики залучатиме виробників і представників торговельних мереж до підготовки урядових рішень, які регулюють ринок цукру.

Нагадаємо, на початок червня 2013 р. запаси цукру в Україні становили 1,3 млн т. Очікується, що з червня по серпень обсяг спожитого цукру становитиме 458 тис. т. Тож з урахуванням експорту на рівні 140 тис. т залишки цукру на початок 2013/2014 маркетингового року (вересень 2013 р.), коли на ринок почне надходити цукор із сировини нового врожаю, становитимуть 886 тис. т (*Урядовий портал* (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 21.06).

Мінсоцполітики розробило проект постанови Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення умов оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери». Про це поінформував директор департаменту заробітної плати та умов праці Міністерства соціальної політики О. Товстенко.

«У проекті пропонується віднести до більш високих тарифних розрядів єдиної тарифної сітки (ЄТС) посади вчителів, вихователів, викладачів усіх категорій з урахуванням складності виконуваних робіт і кваліфікації працівників. За рахунок цього буде забезпечено збільшення розмірів посадових окладів цих категорій працівників», – зазначив він.

Також, за словами директора департаменту, документом передбачено виплату педагогічним працівникам надбавки в розмірі 20 % посадового окладу (ставки заробітної плати) за весь обсяг навчального навантаження.

Крім того, як зауважив фахівець, проектом передбачено підвищення посадових окладів за звання: «вчитель-методист», «викладач-методист», «старший вчитель», «старший викладач» тощо. Працівникам державних і комунальних бібліотек, які провадять культурну, освітню, інформаційну, науково-дослідну, методичну діяльність передбачено надбавку за особливі умови роботи в розмірі 50 % посадового окладу. «Зазначеним проектом постанови не передбачається зменшення жодних діючих гарантій педагогічних працівників», – підсумував він.

На сьогодні проект постанови спрямовано на погодження до інших органів державної влади (*Урядовий портал (www.kmu.gov.ua). – 2013. – 24.06.*)

ПОЛІТИКА

Міністр закордонних справ Польщі Р. Сікорський вважає, що Україна ще не готова до підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Про це він заявив 24 червня перед засіданням міністрів закордонних справ країн ЄС у Люксембурзі, передає радіо «Свобода».

Польський дипломат зауважив, що з Україною ведеться інтенсивний діалог. «Ми дуже уважно стежимо, особливо за розвитком подій у двох сферах – виборчій системі й прокуратурі», – сказав Р. Сікорський.

«Наскільки я знаю, в Україні реформи не проводяться, тому сьогодні висновок може бути тільки один: Україна ще не готова до підписання Угоди про асоціацію», – заявив він. За словами дипломата, «нині залежить від української влади, буде підписана Угода чи ні».

Водночас в інтерв'ю журналістам після закінчення Ради ЄС з питань закордонних справ Р. Сікорський закликав українську владу поспішити з виконанням умов, необхідних для підписання Угоди про асоціацію (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua>). – 2013. – 24.06).

Поточний рік стане визначальним для України в ухваленні рішення про участь чи неучасть у Митному союзі Росії, Білорусі й Казахстану. Про це заявив голова Євразійської економічної комісії В. Христенко в інтерв'ю телеканалу «Росія 24».

«Я думаю, що 2013 р. буде вирішальним або таким, що визначає в цій розвилці. Єдине, що точно можна сказати, що визначитися доведеться, тому що в сьогоднішньому світі розраховувати, що ти будеш почутий, можна лише тоді, коли ти є членом якогось угруповання, сильної структури», – сказав В. Христенко. Він нагадав, що Україна – одна з країн, якій ще належить зробити свій вибір щодо позиціонування в інтеграційних структурах, зокрема приєднуватися чи ні до Митного союзу.

Як повідомлялося, 31 травня Прем'єр-міністр М. Азаров і голова Євразійської економічної комісії В. Христенко підписали Меморандум про поглиблення взаємодії між ЄЕК і Україною. Меморандум передбачає надання Україні можливості мати представника в ЄЕК й одержати статус спостерігача в Євразійському економічному союзі з 2015 р. (*Економічна правда* (<http://www.epravda.com.ua>). – 2013. – 22.06).

В сенатском постановлении, которым события 1943 г. на Волыни названы «этнической чисткой с признаками геноцида», также выражается благодарность тем украин-

цам, которые помогли спастись полякам от УПА. Об этом заявил спикер верхней палаты польского парламента Б. Борусевич.

«Мы приняли модификацию, которая была контропропозицией к предложению партии “Право и справедливость”. Для меня очевидно, что “Право и справедливость” использует этот вопрос для политической игры, эта партия собирает себе под крыло крайние организации – так называемых кресовьян. Я также родом из кресов, т. е. с территории современной Беларуси, но я не принадлежу к такой организации. Меня удивляет такое укрепление “Права и справедливости”, таких тенденций, которые я считаю отрицательными. Но я хочу еще раз подчеркнуть, что это постановление не повлияет на польско-украинские отношения и точно не повлияет на отношение Польши к Украине», – сказал он.

«На заседании Сената я говорил о том, что во время Второй мировой войны погибло более 5 200 000 граждан Польши, в том числе 3 млн польских граждан еврейского происхождения. На Волыни и в Восточной Галиции погибли от 60 до 100 тыс. человек. Видно, какие это пропорции. Потери, нанесенные гитлеровской Германией, были намного больше. Помните и о людских потерях, нанесенных советской Россией. Сегодня считается, что это примерно 200 тыс. погибших или вывезенных вглубь России, которые потом умерли. То есть помним о пропорциях», – отметил маршалок Сената.

«В варианте постановления, подготовленном партией “Право и справедливость”, было предложение установить день памяти убитых на Волыни. “Право и справедливость” очень настаивала на этом предложении, и оно не прошло, хотя бы потому, что нет Дня памяти поляков, убитых немцами; нет Дня памяти поляков, убитых советами; нет дня памяти жертв Холокоста», – добавил Б. Борусевич.

«В Польше есть аутентичная потребность сказать о том, что происходило. На протяжении многих лет тему волынской резни замалчивали. Но в последние годы политики двух наших стран работали над тем, чтобы была какая-то перспектива – перспектива, выходит за этот факт. Несколько раз

президенты Украины – Кучма, Квасньневский, Ющенко, Качиньский – встречались, вместе участвовали в траурных мероприятиях. Это означало, что мы совместно переживаем эту трагедию. То, что мы вместе делали на протяжении последних 20 лет, чтобы преодолеть трагическое прошлое – также упомянуто в тексте постановления. Там также есть слова уважения тем украинцам, которые не участвовали в тех событиях, а особенно тем, кто помогал полякам, потому и часть поляков, которая спаслась, выжила благодаря помощи своих соседей-украинцев. Одни, к сожалению, убивали – это те лесные отряды, а другие предупреждали, спасали. И таких очень много», – подчеркнул он (*Главком* (<http://glavcom.ua/news/136129.html>). – 2013. – 24.06).

Директор юридической компании Lions Litigate С. Батрин обратился в Высший административный суд Украины с иском к экс-президенту Украины В. Ющенко о законности запрета О. Дубине как руководителю НАК «Нефтегаз Украины» подписывать газовые контракты по цене 235 дол. Об этом сообщила пресс-служба директора юридической компании Lions Litigate.

«Мы также рассматриваем как противоправные действия Ющенко по перениманию на себя компетенции Кабинета Министров Украины и осуществления управленческого влияния на НАК «Нефтегаз Украины» (превышение властных полномочий, учитывая ст. 19 Конституции Украины) в процессе заключения контрактов на поставку и транзит газа по № КП и № ТКГУ, издание обязательных к исполнению директив предприятию НАК «Нефтегаз Украины»», – говорится в сообщении.

Таким образом истец просит ВАСУ признать действия президента В. Ющенко по перениманию на себя компетенции Кабинета Министров и Министерства топлива и энергетики Украины и осуществления управленческого влияния на НАК «Нефтегаз Украины» в процессе согласования и заключения контрактов на поставку и транзит газа между НАК «Нефтегаз Украины» и ОАО «Газпром» в 2008 г. противоправными.

Кроме того, истец просит суд признать противоправными действия В. Ющенко относительно издания обязательных к исполнению предприятием НАК «Нефтегаз Украины» директив (утвержденных указом Президента Украины от 26 февраля 2008 г. № 165/2008) с соответствующими условиями для заключения и содержания контрактов на поставку и транзит газа между НАК «Нефтегаз Украины» и ОАО «Газпром» в 2008–2009 гг.

Также С. Батрин просит признать противоправными действия В. Ющенко по отзыву председателя правления НАК «Нефтегаз Украины» и запрета подписания согласованного по состоянию на 30–31 декабря 2008 г. на межправительственном уровне Украины и России контракта на поставку газа между НАК «Нефтегаз Украины» и ОАО «Газпром» по цене 235 дол. за 1 тыс. куб. м.

Кроме того, он требует признать противоправным (незаконным) и отменить указ президента Украины от 26 февраля 2008 г. № 165/2008, которым утверждены обязательные к выполнению директивы президента Украины В. Ющенко.

Напомним, в марте С. Батрин обратился с иском в суд с просьбой обязать Кабмин принять меры по расторжению соглашений о поставках и транзите природного газа между НАК «Нефтегаз Украины» и российским «Газпромом» от 19 января 2009 г. Как известно, Ю. Тимошенко в октябре 2011 г. была осуждена к семи годам лишения свободы за превышение полномочий при подписании газовых контрактов с Россией в 2009 г. (*LB.ua* (http://economics.lb.ua/state/2013/06/24/208560_yushchenko_podali_isk_vasu_gazovie.html?utm_source=lbua&utm_medium=link&utm_campaign=mainitem)). – 2013. – 24.06).

Партія УДАР не має наміру об'єднуватися з партією «Батьківщина». Про це в інтерв'ю радіо «Свобода» заявив лідер УДАРу В. Кличко, передає УНН.

«Ми впевнені, що ми повинні об'єднати та об'єднуємо наші зусилля в парламенті. Але в позапарламентській роботі ми

різні політичні партії, у нас різні платформи, у нас різний виборець і не завжди один плюс один буде два», – зазначив В. Кличко. Лідер УДАРу також зазначив, що пропозиції щодо об'єднання політичних сил висувалися під час підготовки до виборів до Верховної Ради у жовтні 2012 р., однак у результаті вони «чітко вирішили йти окремо» (*Українські Національні Новин* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 22.06).

Федеральний міністр закордонних справ Німеччини Г. Вестервелле зустрівся з лідером партії УДАР В. Кличком, главою фракції «Батьківщина» А. Яценюком та донькою экс-прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко Є. Тимошенко. Учасники зустрічі обговорили політичну ситуацію в Україні, перспективу підписання Угоди про Асоціацію України з ЄС і питання Ю. Тимошенко.

Під час зустрічі лідер фракції УДАР В. Кличко заявив, що його партія готова до конструктивної роботи над законами, які необхідні для просування європейської інтеграції України. За словами В. Кличка, відповідальність за успішне завершення процесу щодо підписання Угоди з ЄС, лежить у першу чергу на українській владі. Політик також зазначив, що для виконання всіх умов щодо підписання Угоди про Асоціацію українські опозиційні сили повинні об'єднати свої зусилля з європейськими колегами та використати всі можливі засоби тиску на владу, як на національному, так і міжнародному рівнях.

Нагадаємо, Г. Вестервелле прибув до Києва з робочим візитом (*Сайт партії УДАР* (<http://klichko.org/ua>). – 2013. – 21.06; *Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 24.06).

Бути Президентом – це дуже велика відповідальність і Президентом стати дуже складно, але можливо. Так на запитання, чи готовий він стати президентом, відповів у інтерв'ю радіо «Свобода» лідер партії УДАР, народний депутат В. Кличко, повідомляє УНН.

«Я впевнений, що ми повинні об'єднати наші зусилля і в найближчий час висунути кандидата від опозиційних сил, кандидата який має найбільші шанси перемогти представника влади, пана Януковича», – заявив В. Кличко, коментуючи зустріч лідерів опозиції з міністром закордонних справ Німеччини Г. Вестервелле (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 22.06).

Народний депутат України, член парламентської фракції Партії регіонів С. Фабрикант заявила, що ПР висловлює категоричний протест проти спроб представників «Свободи» викреслити з історії поняття «Велика Вітчизняна війна».

«Сьогодні вся Україна побачила те, що відбувалося в сесійній залі парламенту. На щастя, він (парламент. – Ред.) об'єднався, щоб вшанувати пам'ять загиблих у Великій Вітчизняній війні, і тільки одна політична сила вважає, що цієї війни не було і не було жертв цієї війни», – зазначила депутат.

Політик звернула увагу на те, що деякі депутати внесли законопроект, який пропонує взагалі викреслити з історії таке поняття, як «Велика Вітчизняна війна».

«Такого періоду в нашій країні ще не було ніколи. Тому Партія регіонів висловлює категоричний протест проти того, що сьогодні відбулося в сесійній залі, і цього законопроекту. Ми будемо звертатися в усі правоохоронні органи, щоб максимально уникнути таких провокацій», – резюмувала вона (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).

22 юнія во Львові возле монумента Славы представителі КПУ повели акцію по случаю 72-й годовщини честования памяти погибших в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.

Во время проведения мероприятия произошло столкновение между коммунистами и представителями ВО «Свобода».

«Свободовцы» не дали развернуть красный флаг второму секретарю Львовского областного комитета КПУ Ю. Ткаченко. Но открытого столкновения дело не дошло. Милиция вовремя отреагировала и развела стороны.

«22 июня – День скорби и памяти жертв войны в Украине. Мы должны вспоминать этот день, чтобы такого больше не повторилось. Но есть те, кто считает, что приход сюда фашистов – был праздник для Украины», – заявил коммунист Ю. Ткаченко. Он также добавил, что милиция попросила КПУ не раздражать «свободовцев» красным флагом (*Електронні Вісти* (<http://elvisti.com>). – 2013. – 22.06).

Всеукраинская акция «Зажги свечу памяти» собрала тысячи украинцев во многих городах страны.

Так, в Полтаве почти тысяча свечей осветила Мемориальный комплекс Солдатской славы в 22:00 21 июня. Полтавская областная организация Партии регионов совместно с «Молодыми регионами» собрали жителей города накануне Дня скорби. На акцию полтавчане приходили целыми семьями. Этим они выразили свою благодарность поколению, спасшему мир от фашистской угрозы. По словам В. Пархоменко, заместителя председателя – руководителя аппарата Полтавской ОГА, заместителя председателя областной организации Партии регионов, такая инициатива – возможность не только вспомнить, рассказать молодежи о войне, но и шанс предостеречь общество от совершения подобных ошибок в будущем. Акция прошла во всех городах и районах Полтавщины. Всего в ней приняли участие более 3 тыс. граждан, в основном – молодежь.

В Житомире акция «Зажги свечу памяти» состоялась 22 июня ровно в 4:00 часа у монумента Славы. Участники мероприятия зажгли свечи – выложили из них трагическую дату «1941» – в память о солдатах, которые ценой своей жизни защитили Отечество, спасли мир от смертельной опасности, и почтили их подвиг Минутой молчания (*Офіційний сайт Партии регионов* (<http://www.partyofregions.org.ua>). – 2013. – 22.06).

22 юнія в Луганске в рамках Всеукраїнської вахты памяти «Гордимся Великой Победой!» и Международной молодежной акции «Улица дружбы» прошла ежегодная Международная акция «Свеча памяти», посвященная трагической дате – 72-й годовщине со дня начала Великой Отечественной войны.

Организатором мероприятия выступил Луганский областной молодежный совет при поддержке Луганской областной государственной администрации, Луганского областного совета и Луганской областной организации ВМОО «Молодые регионы».

В акции приняли участие представители молодежных организаций области, Совета ветеранов, воины-интернационалисты, жители Луганска. Также участниками «Свечи памяти» стали делегации молодежных организаций Донецкой, Воронежской и Ростовской областей, Москвы (Российская Федерация).

В 4:00 на пл. Героев ВОВ у Пилона Славы ветераны Великой Отечественной войны, представители молодежных организаций Луганской, Донецкой, Воронежской и Ростовской областей, Москвы, представители других общественных организаций, жители областного центра зажгли свечи памяти в форме символической звезды, внутри которой горела цифра – 72 (*Офіційний сайт Партии регионов (<http://www.party-ofregions.org.ua>)*). – 2013. – 22.06).

Лідер фракції «Батьківщина» А. Яценюк вшанував пам'ять загиблих у Великій Вітчизняній війні, передає кореспондент УНН.

У церемонії, окрім лідера «Батьківщини», взяли участь народні депутати І. Луценко, С. Пашинський, Б. Тарасюк і Т. Слюс (депутати від «Батьківщини». – Ред.). Також на захід прийшли О. Бригинець і П. Петренко.

Відбувся поминальний молебен, який відслужили священники всіх релігійних конфесій (*Українські Національні Новини (<http://www.unn.com.ua>)*). – 2013. – 23.06).

Із 23 до 26 червня голова політради ВО «Батьківщина», голова фракції «Батьківщина» у Верховній Раді України А. Яценюк перебуває у Вашингтоні. Про це УНН повідомили у прес-службі «Батьківщини».

23 червня, голова фракції «Батьківщина» А. Яценюк зустрівся з представниками української діаспори.

А. Яценюк також поклав квіти до пам'ятника Т. Шевченку у Вашингтоні, який було зведено 1964 р. зусиллями української громади США.

За повідомленням, у рамках візиту заплановані робочі зустрічі з офіційними особами Адміністрації президента, Федерального уряду, сенату та Конгресу США.

А. Яценюк виступить з публічною лекцією в Інституті Брукінгза (Brookings Institute) на тему «Інвестиції у майбутнє України: визначення політичних та економічних можливостей» (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 24.06).

Візит А. Яценюка до США матиме характер «оглядин» його як лідера найбільшої опозиційної політичної сили України та одного з вірогідних керівників країни у майбутньому, зазначив політолог В. Карасьов, коментуючи УНН поїздки голови Політради ВО «Батьківщина» до Вашингтону з 23 до 26 червня.

«Цей візит є “оглядинами” А. Яценюка як лідера найбільшої опозиційної політичної сили, найближчого політичного соратника Ю. Тимошенко і одного з майбутніх керівників країни. Цей візит має продемонструвати не тільки його особисті політичні плани та перспективи, але й плани, можливості та перспективи нового політичного покоління, яке йде на зміну пострадянським політичним елітам», – вважає політолог В. Карасьов.

Щоправда, як зауважив В. Карасьов, для презентації А. Яценюка як кандидата в Президенти нині немає підстав. «Навряд чи сьогодні може йти мова про його позиціонування як канди-

дата у Президенти. Цього не дозволяють ані його рейтинги, ані той факт, що “Батьківщина” висунула саме Тимошенко кандидатом у Президенти», – сказав він (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).

Візит А. Яценюка до Вашингтону не може бути пов’язаним ще й з питанням фінансування виборчої кампанії, висловив свою думку кореспонденту УНН політолог В. Небоженко. «Я глибоко сумніваюся, що США зараз буде фінансово підтримувати когось із опозиції. Америку зараз повністю – принаймні, до зустрічі у Вільнюсі – влаштує В. Янукович. Навіщо ж його дратувати? До того ж, зараз, у добу офшорних зон, за грошима до Америки не їздять. Гроші даватимуть олігархи, і вони вже успішно це роблять», – зауважив В. Небоженко.

Політолог не очікує від поїздки А. Яценюка до Америки сенсацій. «Нічого особливого у такому візиті нема. Інше питання, це якщо він у процесі поїздки виступить з якимись заявами, які будуть там прийняті та підтримані. Ось це вже буде важливо. Але сама поїздка до Сполучених Штатів навряд чи може розглядатись як щось серйозне для людини, яка давно вже не говорила англійською мовою у вузькому колі», – зауважив він (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).

ЕКОНОМІКА

У травні поточного року в Україні виготовили майже 5 млн т кам’яного вугілля. Про це свідчать останні дані Державної служби статистики, повідомляє УНН.

Згідно з повідомленням Держстату, у травні 2013 р. в Україні було виготовлено 4 млн 708 тис. т кам’яного вугілля.

Як раніше повідомляв УНН, у січні – травні поточного року в Україні виготовили більше 25,4 млн т кам’яного вугілля.

Нагадаємо, що задля нарощування виробничих потужностей уряд України планує модернізувати найбільш ефективні шахти. Так наразі тривають роботи з будівництва скіпового ствола на шахті ім. Бажанова, що входить до державного підприємства «Макіїввугілля» (Донецька обл.).

Очікується, що після модернізації шахта ім. Бажанова збільшить обсяги виробництва до 1 млн т на рік (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).

У НБУ кажуть, що в обігу лише 7,5 млн електронних грошей.

Нацбанком відповідно до законодавства узгоджено правила 18 платіжних систем, створених резидентами, з яких п'ять банківських систем переказу коштів, п'ять небанківських платіжних систем та три внутрішньобанківські платіжні системи. Про це повідомила директор департаменту платіжних систем НБУ Н. Лапко, ідеться у повідомленні регулятора.

«Також на території України мають право функціонувати 29 міжнародних платіжних систем, створених нерезидентами, з яких 23 ? системи транскордонного переказу коштів», – сказано у повідомленні.

У НБУ повідомили, що за інформацією банків-емітентів кількість електронних грошей в обігу на 1 квітня 2013 р. становила близько 7,5 млн грн, а сума електронних грошей, на яку користувачі здійснили операції з метою оплати товарів у I кварталі 2013 р., становила понад 511 млн грн.

Як повідомлялося, нещодавно у НБУ заявили, що платіжна система WebMoney Transfer не має дозволу на діяльність. У Міндоходів повідомили, що діяльність оператора платіжної системи WebMoney в Україні у тому вигляді, у якому вона провадилася на території держави, не відповідає нормам чинного українського законодавства. Нагадаємо, організаторів системи WebMoney підозрюють в легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 21.06).

На розвиток регіонів витрачається лише 3 % доходів місцевих бюджетів.

У 2012 р. загальний обсяг доходів місцевих бюджетів досяг 225,3 млрд грн, при цьому надходження бюджетів розвитку становили лише 7 млрд грн, або 3,1 %. Про це пише в своїй статті для ZN.UA економічний оглядач Ю. Сколотяний.

У перерахунку на одного жителя виходить всього близько 150 грн. Для порівняння: у сусідній Польщі цей показник вищий у 37 разів, в Литві – у 30 разів, пише автор.

Як повідомляється, найбільш вагомими джерелами бюджетів розвитку (без урахування трансфертів та коштів, що передаються з іншої частини бюджету) в Україні в минулому році стали єдиний податок (4,8 млрд грн, або близько 68,6 % від загальної суми), надходження від продажу землі (987 млн, 14,1 %), відчуження майна (753 млн, 10,7 %) і пайової участі (474 ??млн, 6,8 %).

«Інформація зібрана на підставі рішень міських рад, оприлюднених офіційно. Звертає на себе увагу наступний факт: при порівнянні показників у перерахунку на душу населення перше місце займає не столиця (де вартість землі та нерухомості, як і кількість підприємців явно вище, ніж у регіонах) і навіть не “просунуті” Харків і Одеса, а Черкаси», – ідеться в статті.

Експерт Асоціації міст з питань бюджетної політики О. Слобожан зазначив, що обсяг бюджету розвитку місцевого бюджету є одним із показників для оцінки якості життя в територіальних громадах.

«Лівову частку надходжень бюджету розвитку на сьогоднішній день складають кошти від сплати єдиного податку (4,8 млрд грн за 2012 р.). Отже, якщо в населеному пункті створені комфортні умови для суб'єктів господарювання, які перебувають на так званій спрощеній системі оподаткування, то відповідний місцевий бюджет отримує більше коштів саме на розширене відтворення. Від цього виграють усі члени територіальної громади», – додав О. Слобожан (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 22.06).

Национальный банк Украины принял Постановление «О некоторых вопросах регулирования денежно-кредитного рынка», ужесточив требования к резервам банков по валютным депозитам.

«Нестабильность международных товарных и финансовых рынков обуславливает потребность в заблаговременной минимизации связанных с ней рисков. В таких условиях остается необходимость в принятии дальнейших мер по дедолларизации экономических отношений путем углубления дифференциации нормативов обязательного резервирования с одновременным усилением преференциальных условий резервирования средств, привлеченных в национальной валюте», – сообщает пресс-служба Нацбанка.

«Указанное выше будет способствовать поддержанию стабильности национальной денежной единицы Украины в условиях неустойчивой конъюнктуры мировых рынков и повышенной изменчивости обменных курсов валют и трансграничного движения капитала», – говорится также в документе.

В частности, согласно постановлению НБУ № 241 от 20 июня, вступающего в силу с 1 июля 2013 г., в нормативы обязательного резервирования банков вносятся такие изменения:

– по краткосрочным средствам и вкладам (депозитам) юридических и физических лиц в иностранной валюте – увеличен на 1 п. п., до 10;

– по долгосрочным депозитам юридических и физлиц в иностранной валюте – увеличен на 2 п. п., до 5;

– по средствам депозитов физлиц в иностранной валюте по требованию и средствам на текущих счетах – увеличен на 5 п. п., до 15;

– по средствам, которые привлечены банками от банков-нерезидентов и финансовых организаций-нерезидентов в иностранной валюте (кроме российских рублей), – увеличен на 2 п. п., до 5 (*Корреспондент.net* (<http://korrespondent.net>). – 2013. – 21.06).

При ремонте украинских дорог откажутся от устаревших стандартов.

«Укравтодор» отремонтирует главные дороги Украины по стандарту ЩМА-20 (щебеночно-мастичного асфальтобетона). Об этом сообщает пресс-служба Государственного агентства автомобильных дорог.

По сообщению, впервые эта технология была применена около 10 лет назад при строительстве трассы «Киев – Борисполь», сообщил глава Укравтодора Е. Прусенко в Полтаве на научно-практической конференции «Современные технологии и материалы в строительстве автодорог».

По его словам, технология ЩМА-20 позволит продлить срок жизни дорог без ремонта дополнительно на три-четыре года. «Мы протестировали эту технологию на Бориспольской трассе и получили хорошие результаты. За 10 лет использования магистрали только в этом году впервые на нее выехала ремонтная бригада», – подчеркнул Е. Прусенко.

«Теперь мы будем ремонтировать дороги, используя только эту технологию, и полностью откажемся от устаревших стандартов, предусматривающих применение в качестве вяжущего материала смолы. Новый стандарт более устойчив к температурным скачкам, а также к сверхнормативного давления на ось большегрузным транспортом в случае нарушений перевозчиками установленных норм по нагрузке грузовых автомобилей», – отметил он (*Електронні Вісті* (<http://elvisti.com>). – 2013. – 22.06).

Начать поставки газа в Украину через территорию Словакии немецкой RWE не удастся из-за «Газпрома».

Украина сейчас импортирует газ с территории Польши и Венгрии, так как сама контролирует ГТС на данных участках. Начать поставки газа через территорию Словакии германской RWE пока не удастся не из-за отсутствия технических возможностей, а из-за российского «Газпрома», который фактически блокирует поставки, отказываясь согласовать заявку на транспортировку газа в Украину (реверс).

Такая возможность у «Газпрома» есть согласно контракту с «Нафтогазом» от 19 января 2009 г., которым предусмотрено право российского монополиста выполнять функции оператора украинской ГТС на данном отрезке до границ ЕС.

«В нашем понимании, действующий контракт между “Нефтегазом Украины” и “Газпромом” предусматривает, что “Газпрому” разрешено на транзитных маршрутах, где он является грузоотправителем (то есть делает заказ на транспортировку), выполнять и функции оператора сети транспортировки. То есть в Украине “Газпрому” разрешено быть как грузоотправителем (мы также являемся грузоотправителем как торговая компания), так и оператором ГТС», – рассказал главный исполнительный директор RWE Supply&Trading GmbH С. Юдиш.

Он отмечает, такое положение дел противоречит европейскому законодательству это противозаконно, так как в ЕС стремятся обеспечить недискриминационный доступ к сетям. В Европе никто, будучи грузоотправителем (продавцом), одновременно не может быть оператором транспортной системы (владельцем ГТС или управляющей транспортной компанией, т. е. транзитером).

Главный исполнительный директор RWEST сообщил, что компания попробовала совместно со словацким оператором сети Eustream два раза провести тестовую прокачку с территории Словакии, однако сделать этого не получилось, так как оператор сети отказывается согласовать заявку.

Он поясняет, что поток газа, проходящий через границы ЕС, оформляется экспортирующим оператором сети от имени грузоотправителя (продавца) как заявка: в новой европейской терминологии это называется *matching* (согласование объемов и сроков поставки). То есть, одна компания собирается поставить определенный объем газа в определенный период, а импортирующий оператор сети должен его принять.

«Этот *matching* был дважды отклонен, а именно – на отрезке Вельке Капушаны (Словакия) – Ужгород. Но мы в этом процессе не участвуем. Оператор сети, словацкий Eustream, нам только сообщил, что *matching* не функционирует, так как партнерский оператор сети его отклонил», – рассказал С. Юдиш.

По его словам, на других пунктах перехода границы, а именно – Польша – Украина и Венгрия – Украина, где RWE уже провела тестирование, оператором сети является непосредственно ПАО «Укртрансгаз», поэтому импорт по этим направлениям начал функционировать и осуществляется в настоящее время. При этом С. Юдиш подчеркнул, что «технически реверс вообще не является проблемой» (*Електронні Вісти* (<http://elvisti.com>). – 2013. – 22.06).

Украинцы стали почти на 9,3 % чаще покупать компьютеры.

В прошлом году объем розничного товарооборота компьютерной и другой вычислительной техники вырос на 9,3 %. Об этом говорится в официальных материалах Национальной комиссии, осуществляющей государственное регулирование в сфере связи и информатизации.

Общий объем компьютерного товарооборота в прошлом году составил 4,7 млрд грн, тогда как по результатам 2011 г. соответствующий показатель составил 4,3 млрд грн.

Напомним, в Украине зарегистрировано 5 400 000 пользователей Интернетом. Вместе с этим за I квартал 2013 г. объемы услуг сферы информатизации составили 2,3 млрд грн, что на 8,3 % превышает аналогичный показатель 2012 г.

Как сообщалось ранее, в Верховной Раде Украины пока зарегистрирован законопроект, который позволит стимулировать развитие отечественных IT-компаний. По словам председателя Комитета Верховной Рады по вопросам информатизации и информационных технологий В. Омельченко, налоговые стимулы, предусмотренные законопроектом № 2063, позволят вывести из «тени» украинские IT-компании.

«Изменения в Налоговый кодекс, которые мы предлагаем в законопроекте, позволят создать привлекательный бизнес-климат в области IT и высоких технологий. И тогда украинские разработки и стартапы станут интересными как для внутренних инвесторов, так и для иностранных компаний», – убежден парламентарий (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 24.06).

У 2012 р. в розвиток підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості Луганщини було спрямовано 442 млн 65 тис. грн капітальних інвестицій. Про це свідчать останні дані Головного управління статистики у Луганській області, повідомляє УНН.

Згідно інформації ГУ статистики у Луганській обл., найвагомішу частку капітальних інвестицій (99,2 %) було освоєно в матеріальні активи, у нематеріальні активи вкладено 0,8 % загального обсягу капітальних інвестицій.

«Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 96,8 % загального обсягу», – повідомили в ГУ статистики у Луганській обл.

Як раніше повідомляв УНН, за минулий рік підприємствами Луганщини було освоєно майже 8 млрд грн капітальних інвестицій. Крім того, протягом 2012 р. в Україні на 7,1 % зросли обсяги хімічної промисловості (*Українські Національні Новини* (<http://www.unn.com.ua>). – 2013. – 21.06).

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВИХ КРИЗОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Україна по итогам работы металлургических предприятий в мае 2013 г. сократила производство стали на 6,5 % по сравнению с маем 2012 г., заняв 10-е место в рейтинге 63 стран – основных мировых производителей этой продукции, составленном Всемирной ассоциацией производителей стали (Worldsteel).

Снижение объемов выплавки стали в мае текущего года по сравнению с маем прошлого года зафиксировано в половине стран первой десятки, кроме Китая, Японии, Индии, России и Бразилии. При этом Турция переместилась с девятой на восьмую позицию, а Бразилия, соответственно, опустилась с восьмой на девятую.

В целом в январе – мае текущего года 63 страны произвели 658,002 млн т стали, что на 2,1 % больше, чем в январе – мае прошлого года (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua/2013/06/21/775197/>). – 2013. – 24.06).

Мировая экономика начала медленный рост, заявляют в Министерстве экономического развития и торговли Украины. «На сегодня мировая экономика, в отличие от, например, кризиса 2008–2009 гг., не сокращается, а понемногу начала восстанавливаться. Да, этот процесс не является быстрым. Более того, он не является общим. Мы должны понимать: нельзя сказать, что кризис уже закончился», – сказал директор департамента стратегического планирования развития экономики ведомства Е. Олейников в эфире Украинского радио.

Ранее сообщалось, что ООН снизила свой прогноз по росту мировой экономики в 2013 г. с 2,4 до 2,3 %. На 2014 г. прогноз также ухудшен – с 3,2 до 3,1 %.

Кроме того, Всемирный банк ухудшил собственные прогнозы развития мировой экономики. Согласно новым прогнозам банка, мировой ВВП к концу этого года вырастет на 2,2 %. Это на 0,1 % меньше, чем рост глобальной экономики в прошлом году.

В последнем докладе международного рейтингового агентства Moody's Investors Service говорится, что темпы восстановления мировой экономики после прошлогоднего спада ухудшились за последние три месяца (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua/2013/06/23/775528/>). – 2013. – 23.06).

Заробітчани зі Східної Європи, включно із українцями, поставили під загрозу цілу будівельну галузь Бельгії. Про це заявляють місцеві профспілки, передає радіо «Свобода».

Як пише видання, навіть попри невисоку оплату праці та, подекуди, надмірну експлуатацію, кількість новітніх оstarбайтерів тут за останні роки істотно зросла. Фахівці заговорили про катастрофу, до якої рухається бельгійський

будівельний сектор. Бельгійське законодавство доволі суворе щодо неофіційної та незадекларованої праці. Особливо місцеві органи карають роботодавців, які наймають працівників не захищених місцевою системою соціального захисту.

Водночас дешевий, досвідчений і невибагливий будівельник зі сходу Європи береться на роботу подекуди навіть частіше за місцевого бельгійського муляра чи штукатура. Але популярність працівників зі сходу набрала загрозливого вигляду: мікроавтобуси польських, болгарських, румунських заробітчан щодня прибувають і прибувають до Бельгії.

Це призводить до того, що місцеві будівельні фірми зрештою втрачають багатьох клієнтів, каже представник бельгійської профспілки працівників будівельного сектору П. Койпенс.

Загалом, місцеві статистичні служби підрахували, що наплив дешевих робітників із держав Східної Європи триватиме й навіть зростатиме. За останні декілька років кількість будівельників польського походження зросла на 150 %, а румунського – на 450 %. Між тим профспілки та органи контролю нарощують зусилля для боротьби з цим явищем (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 21.06).

Кипр как налоговая гавань стремительно теряет популярность среди украинских бизнесменов.

Как отмечает издание, в I квартале этого года доля Кипра в структуре иностранных инвестиций в Украину упала до 50 млн дол. по сравнению с прошлым годом, когда они составляли 4 млрд дол. или две трети всех зарубежных инвестиций. При этом возросли потоки средств с Британских Виргинских островов, из Швеции и Великобритании.

Ни киприоты, ни шведы, ни британцы, пишет «Кореспондент», не имеют отношения к этим изменениям. В данном случае речь идет об украинских бизнесменах, которые массово переводят свои оффшорные счета со средиземноморского острова в другие юрисдикции, и уже с этих счетов проводят все транзакции с Украиной.

«Я знаю пример, когда люди очень быстро перевели (бизнес) в Швейцарию: юридическая структура остается на Кипре, но в плане банковского обслуживания с Кипра ушли», – говорит старший юрист Международной юридической фирмы Schoenherr A. Бобошко.

Журнал отмечает, что отечественные предприниматели имеют достаточные причины для ухода с Кипра, где финансовый кризис привел к беспрецедентным мерам по стабилизации экономики в обмен на помощь ЕС. Налог на зарегистрированные на Кипре компании возрос с 10 до 12,5 %, а на проценты по депозитам в банках подскочил в два раза – с 15 до 30 %.

В тоже время депозиты свыше 100 тыс. евро в главном острове банке, Bank of Cyprus, оказались заблокированными: 37,5 % вкладов банк обменяет на акции, которые специалисты считают неликвидным активом. Остальной частью денег вкладчик не сможет воспользоваться до стабилизации банковской системы Кипра. Аналогичные меры были приняты и в отношении Laiki Bank и Cyprus Popular Bank.

Масштаб бедствия украинских компаний на Кипре, подчеркивает «Корреспондент», довольно велик: согласно оценкам экспертов, отечественные вкладчики разместили на острове около 2 млрд дол. средств, от 40 до 60 % которых теперь недоступны на неопределенный срок (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua/2013/06/21/774978/>). – 2013. – 21.06).

Президент Росії В. Путін знайшов більше 40 млрд на поживлення стагнувчою економіки. Він дав дозвіл витратити половину пенсійного стабфонду на інфраструктурні проекти заради гальмування тарифів і підтримки згасаючих інвестицій, пише Reuters. «Але стримування зростання тарифів не має призвести до негативних ефектів, до скорочення інвестицій в інфраструктуру. Тому ми прийняли ще одне важливе рішення – вкласти 450 млрд руб. в інфраструктурні проекти. Загалом, у проекти на території нашої країни буде інвестовано до половини коштів фонду національного добробуту», – сказав В. Путін.

У пенсійному стабфонді нині понад 80 млрд дол. Прихильники пом'якшення бюджетної політики давно вимагали пустити ці гроші на інфраструктуру, але В. Путін погодився на це тільки з поверненням в Кремль на третій термін торік, коли падаючі доходи казни та гальмування економіки поставили під загрозу виконання його передвиборчих обіцянок.

Противники такого рішення вказували на неефективність витрат через держкомпанії та пропонували не збільшувати, а навпаки, скорочувати присутність держави в економіці та створювати умови для розвитку приватного бізнесу (*Економічна правда* (www.epravda.com.ua). – 2013. – 24.06).

В Єврогрупі домовились об умовах надання фінансової допомоги проблемним банкам. Совет министров финансов стран Еврогруппы согласовал основные параметры прямой рекапитализации банков. Лимит средств, которые разрешено направить из стабфонда ESM (в его бюджете 500 млрд евро) на спасение проблемных банков еврозоны, составит 60 млрд евро.

При необходимости сумма может быть увеличена, сообщил глава Еврогруппы Й. Дейсселблум. «Данный механизм поможет укрепить стабильность в еврозоне», – сказал он.

Выделение помощи будет сопряжено с рядом условий. Ее смогут получить только крупные системообразующие банки, когда есть вероятность с помощью санации избежать банкротства, но нет возможности привлечь для этих целей частный капитал.

Еврогруппа будет напрямую помогать кредитным институтам, банкротство которых может угрожать стабильности еврозоны, и если соответствующие страны не в состоянии самостоятельно спасти их. Предоставление помощи будет связано с рядом обязательств по принятию мер для выхода из кризиса для банка и страны, в которой он находится. Об этом сообщает Deutsche Welle (*Електронні Вісти* (<http://elvisti.com>). – 2013. – 21.06).

Международный валютный фонд (МВФ) готовится приостановить выплаты помощи Греции уже к концу следующего месяца, если лидеры еврозоны не смогут закрыть финансовый разрыв в размере 3–4 млрд евро, который образовался в программе спасения Греции в общем объеме в 172 млрд евро.

Разрыв появился после того, как центральные банки еврозоны отказались пролонгировать греческие облигации, которые находятся на их счетах. При этом исполнение программы приватизации отстает от графика, сообщает The Financial Times.

Должностные лица, участвующие в переговорах, подчеркнули, что, в отличие от предыдущих сложностей с выделением помощи, вина лежит не на Афинах, а на других странах еврозоны. Они также сказали, что задержки в приватизации связаны с «внешним давлением».

Хотя Еврогруппа и Греция стараются завершить переговоры уже в следующем месяце, что позволит избежать кризиса, не исключено появление новой программы спасения страны уже в этом году.

Дело в том, что МВФ будет финансировать программу спасения Греции только до конца июля 2014 г., а этого срока недостаточно. Альтернативным временным решением проблемы может стать отсрочка погашения долгов Греции. Кроме этого, Афины могут продавать больше краткосрочных облигаций, но кредиторы стремились сократить объемы такого долга.

Напомним, ранее МВФ признал, что допустил «заметные провалы» в оказании финансовой помощи Греции, и что страна пострадала от гораздо более глубокой рецессии, чем это прогнозировалось. Аналитики отмечали, что МВФ фактически нарушил свои собственные правила, явно переоценив возможности экономики Греции в достижении поставленных целей по сокращению дефицита бюджета и общей долговой нагрузки.

Стоит добавить, что особенно резкой критике в докладе МВФ подверглась Европейская комиссия (ЕК). В частности, аналитики МВФ признают, что у «комиссии не было реального опыта в кризисном менеджменте». «Чиновникам ЕК с

большим трудом плохо удалось добиться осуществления лишь отдельных пунктов в фискальной политике со стороны Греции», – утверждалось в докладе (*Минфин.com.ua* (<http://minfin.com.ua/2013/06/21/774863>)). – 2013. – 21.06).

Еврогруппа дала зеленый свет введению евро в Латвии.

На встрече в Люксембурге 20 июня министры финансов государств с единой европейской валютой рекомендовали лидерам стран ЕС принять Латвийскую Республику в еврозону с 1 января 2014 г. Страна, насчитывающая около двух миллионов жителей, выполняет все критерии Маастрихтского договора и должна стать 18-ым членом валютного союза. Главы государств и правительств стран Евросоюза должны обсудить этот вопрос на саммите в Брюсселе 27–28 июня. Окончательное решение вынесут министры финансов стран ЕС 9 июля.

Наблюдатели говорят о предстоящем вступлении Латвии в еврозону как о важном политическом сигнале – после нескольких лет долгового кризиса в ЕС единая валюта снова становится привлекательной. Еврокомиссар по вопросам финансов О. Рен расценивает желание Риги перейти на евро как знак восстановления доверия к европейскому валютному союзу. Об этом сообщает Deutsche Welle (*Электронні Вісті* (<http://elvisti.com>)). – 2013. – 21.06).

РЕЗОНАНС

Бюлетень матеріалів оперативної інформації електронних видань

Додаток до журналу “Україна: події, факти, коментарі”

№ 46

Бюлетень підготували:

Т. Гранчак, І. Соколова, Ю. Якименко

Редактори: Т. Дубас,

О. Федоренко, Ю. Шлапак

Комп’ютерна верстка:

І. Соколова

Підп. до друку 25.06.2013.

Формат 60x84 $\frac{1}{16}$. Обл.-вид. арк. 3,04. Наклад 8 пр.

Видається в друкованому та електронному вигляді

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи

до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції

ДК № 1390 від 11.06.2003 р.